

Ана Дугаш • РЕЧ О РЕЧИ VI

Ана
Дугаш

РЕЧ О РЕЧИ VI

9 788687 003668

Ана Дудаш
РЕЧ О РЕЧИ
VI

Насловна страна:
Фреска Богородице у Храму „Пресвете Богородице“
са покровом, Ковачица

Друга страна корица:
Колаж: Радмила Зорић

АНА ДУДАШ

РЕЧ О РЕЧИ
VI

Март, 2018.

*Испред свега треба поставити
дужност,
а у други ред њелод који се њоме
посиже*

Конфучије

ОБНАВЉАЊЕ СРПСКИХ САКРАЛНИХ ЗДАЊА

Љубиша Бата Ђидић: КЊИГА И МИЛЕНТИЈИ, издавач Православна крушевачка епархија
2018.год.

*„Доброчинствѣ шрѣба урезати
у бронзу, а неїравде њо ваздуху“.
Брехиѣ*

Најављује се још једно обнављање порушених српских светиња одлучно и убедљиво, са уверљивим ентузијазмом. То је Манастир Милентија на плодноним расинским ливадама уз неодољиви шапат Баошићске реке чији таласи дозивају обновитеље, дозивају све оне којима се вековима из генерације у генерацију, утискале честице жара и светлости овог порушеног здања.

Само покретање за овакав богоугодан чин сведочи духовно буђење српског народа за повратак традиционалним вредностима православља је свакако дубоко урезана у саму свест људи који су кроз историју били деценијама отуђивани од вере која је и поред тога у њиховим срцима тињала неугасивим честицама огња. Луч те вере који је почео да се разбуктава, сведочи нам да многи културни изазови неминовно прате сваки усуд да би се вратили на темеље бивства чија светлост дари усхит за престанак развејавања духовних вредности и васкрсавања правде.

ЉУБИША БАТА ЂИДИЋ, наш велики богоугодних и непресушиви издан писане речи, у делу КЊИГА О МИЛЕНТИЈИ, покренут сопственим дармарима с Божијим благословом Епископа крушевачког господина Давида, и сам газећи по камењу порушеног манастира, сабрао је многе Божје угоднике

који у својим стваралачким поривима негују истоветне дамаре и који свако на свој начин може допринети да се вековни сан о јави што смисленије, и што угодније реализује.

Средњовековна монашка насеобина, може у подножју Копаоника уз помоћ ктитора, који би се умножили, да једног јутра осване још богатија и још стаменија. Из ископавања која је вршио Народни музеј из Београда и са пронађеним украсним мотивима који се чувају по депоима и који су оцењени као веома вредни, ти узорци, ти остаци били би за новоизграђено здање идентични оним давно разнетим. Још када би се скупио сваки камен који се вековима осипао на дну Баошићске реке и околним просторима, вратила би се Историја давно прошлих времена као доказ духовног богатства нашег народа.

Верујем да ће се то у будућим данима и десити уз свестрано залагање чланова Одбора за обнову Милентије. То је неугасива нада, жар који се све више разбуктава, све јаче покреће да се идеја подухвата оживотвори, у што краћем року да допре глас до сваког хришћанина који би се свесрдно укључио у обнову Милентије.

Љубиша Бата Ђидић, у делу књиге ЗА НОВО РАЂАЊЕ МИЛЕНТИЈЕ, истиче: „Истраживачки тим при овом Одбору за обнову Милентије са проф.др Мирком Ковачевићем и Горданом Гаврић из Завода за заштиту споменика културе, са екипом археолога и радника и добронамерника, коначно је, скупљајући камен по камен, детаљ по детаљ, као што се мисао о мисао оформљује у једну представу, реконструираше изглед Милентије. И сачинио главни пројекат. И дошао до запањујуће истине. Некадашња Милентија је идентична кнежевој Лазарици“.

Књига о Милентији саздана је од неколико делова

који чине стваралачки вредним и примамљивим делом, а то су:

I УВОЂЕЊЕ У ХРАМ, у коме Епископ крушевачки господин Давид каже:

„Наћи се у здању Милентије, после 600 година, чак у литургијском слављу, одузима дах. Наћи се на камену расутом по Баошићској речици и питомим расинским ливадама подно ових копаоничких брда – развејава прах. Наћи се пред њеним розетама и каменим украсима, који су сачували од дробљења многи музеји у Србији – значи опет и опет разговарати са Историјом. И у њој са честитим кнезом Небесником.

Обраћање историји овде проширује наша духовна срца. На оваквим местима, попут наших светих отаца и матера и предака, ми разговарамо са Сведржитељем. У тишини овог крајолика исто је тако бивао у молитвама наш честити у свети Кнез Лазар, и син му деспот Стефан Високи, и угледници ове рајске и часне српске земље, и челник Радић Поступовић, господар Козника и ини...“

II ПРИНОШЕЊЕ ОБНОВИТЕЉА,

III ДУХОВНА ПРИНОШЕЊА,

IV ПРИНОШЕЊЕ ИНИХ,

V ЛИКОВНА ПРИНОШЕЊА.

Љубиша Ћидић, попут многих поклоника писане речи заступљених у овој књизи, написао је ТРИПТИХ ЗА ПОРУШЕНУ ЦРКВУ МИЛЕНТИЈУ, за коју лично сматрам да уз ове речи о самој књизи која је уприличена његовом заслугом и која је веома вредна за духовно богаћење наших душа, за покретање и оживљавање наде о васкрсењу Милентије, уз речи о књизи, треба да буде заступљена, бар овде:

ТРИПТИХ ЗА ПОРУШЕНУ ЦРКВУ У МИЛЕНТИЈИ

1. ДРВО

*Само је пролетела
та светлост
по ребрима
по дрвећу изнутра*

*С ветровитим златним прахом
само је
Тај бол изнутра
неког биља
Тамо је*

*Никлог где зид је био
где бол*

*И да никад не дођеш у ова брда
неки биљни олтар вековима
миомирисно тако и ненамерно
замењиваће ти
на овој тачки земаљској тај бол*

2. МИЛЕНТИНСКИ АНЂЕО

*Само је крилима
Растреперио светлосно
утробу рушевине
само је*

*И прах тог светла
како сачувати
милентијски анђеле*

*А тамо је
лептиру много лакше
и мраву и птици
и мени*

*А ти ме тужно гледаш то знам
из једног бора на литици
тако усамљен и сам
мој милентијски анђеле*

*Уместо очију благих
растрепериш зелена крила за трен
знам
то просијаваш мене малог
у утроби свог срушеног дома
мене и моју земаљску сен*

3. КРУГ

*Камена розета милентијска
Само због кружног облика
Служила је стрицу мом
Да меље хлеб свој насушни дажд
У воденици
само је*

*Вековима под овим небом
тамо је
тај камен хранио нас у Милентији
сунчаним хлебом*

*Кад се изјео камен
и наступила глад
у последњем кругу нестали смо и ми*

*Археолози не знају сад
Камо је
У кружном вртлогу нестало наше племе
Археолози не знају
Узалуд копају цркви у темељ
А морали би прво
Преорати моје срце*

1981.

ИСКРЕ НЕБЕСНИЦА

Данијела Божичковић Радуловић и Антилета Живковић ЧИПКА ОД ЧОКОЛАДЕ, издавач Матица исељеника и Срба у региону и УКС Београд, 2017.

*„Да би постојало пријатељство,
пријатељи треба да верују један
другом, а да би веровали треба
да су пријатељи“
Толстој*

Искре небесница у оданом и искреном пријатељству топлином бремене по целом телу отварајући свеколике изворе путева узданицама. На тим путевима неопходно се убирају најблаготворнији садржаји људског духа, духа који је увек вреднији и племенитији од било каквог материјалног добра, јер је његова снага бескрајна у лепоти и дарованом благодарју намножених дражи, ослобођеној заваравалућих илузија. Таква снага постаје и опстаје урезана у сећањима, у души човека који је по божијем промислу стекао, а који је својим делотворењима и сам повећавао, чувајући је брижљиво од сваке пролазности, оне разарајуће, као једну од суштинских људских вредности.

Роман прозно поетске творевине, Данијеле Божичковић Радуловић и Антилете Ане Живковић, као и госта писца Микана који се повремено, попут метеорита својом светлошћу појави да укаже или прокоментарише суштину разговора две пријатељице Чарне и Чупке, усмеравајући њихове дијалоге и спуштајући их из космичких висина ближе до људских душа, не реметећи њихова непоколебљива уверења која су тематски свестрана и која се наслањају на максиме познатих личности из области психоанализе, књижевности, сликарства...

Овај роман је наставак романа ЧИПКА И ЧО-КОЛАДА, који су две пријатељице штампале 2015. године. Њих две, у израженој креативној привржености без престанка кују благодети љубави и исписују, сасвим је извесно, особен стваралачки потенцијал који отвара широко поднебље њихове духовне и културне стварности. Обе носе у себи што и исказују, и лирске потенцијале а то се види из њихових разговора, понегде духовитим стилем са разуђеним метафоричким наговештајима, даривајући читаоцу једну елоквентну и култивисану слику савремене стварности.

Чупка, често у својим исказима уздржана, омеђује своја виђања потенцирајући на усмереност у свему, док Чарна, слободно истиче и брани неумереност али само у лепотама да бритким језичким изразима, осветли свеколике дубине стваралачке слободе. Поред тога, она је и сликар чија дела красе ову књигу и одају једно богатство духа више, допуњујући тако њену литерарну вредност.

Ово пријатељство две продуховљене и лепотом подарене даме свестраних определења (попут књижевника СТРИНДБЕРГА који је у свом не малом литерарном опусу дао пун замах сопствених визија рекавши: „Књиге су као пријатељи, треба да буду добре, али малобројне“), подариле су нам овим новим романом, како тематски тако и по стилу приповедања, несвакидашњи доживљај.

Од осам, на почетку књиге, постављених питања, у међусобном разговору оне дају одговоре, свака на свој начин, при чему се у суштини мишљења не разликују, или веома мало, скоро неприметно.

Обе се слажу са максимом коју је изговорио Хајне: „Ко у животу никада није био луд, није био ни мудар“. То им је послужило као мото за развој тематских целина вешто изабраних и битних за опстанак не само једног истинског пријатељства, већ и љубави међу

људима као и за њихов замах у разради сопствених ставова на различите варијације које оплемењују, које указују на језгровитост несвакидашњих дарова. Такве лепоте у њиховим дијалозима добијају још једну димензију више, тим пре што представљају куриозитет како у нашој, савременој, тако и иностраној књижевности.

У свакој тематској целини нижу се слике атмосфера савременог времена, садржајног по свим истакнутим битностима, читаоца усмеравају и плене једним ненаметљивим флуидом да преовлада свакидашњи песимизам и да се окрене ка небеској лири, ка размишљањима где нема подривајућих слутњи већ чародејног шапата треперавих звезда. То је разумљиво јер су обе ауторке млађе генерације које још нису залутале у тамне пределе безвољности, са илузијама које их храбре, које их оснажују да досегну сам врхунац животворне пуноће, његовог значења сазданог од дивних орнамената духа.

Откривајући раскошне боје метафизичких визија, оне и саме осећајући њихову чародејност, и разуђен ток мисаоних сликова на њих, упућују читалачку публику, при чему истичу као најбитнију компоненту бивства, непрекидно рађање љубави и њено чување од мрачних таласа, при томе Чарна истиче сопствену субјективност. Субјективност која се са мало размишљања може претворити у објективност, у лепоту свега доживљеног. Свакако рачунајући и указујући на присуство духовног суноврата у свету, међу људима, којима је итекако неопходна лепа реч која може да их утеши ако не и преобрати. Дакле, нека се лепе речи множе! Нека буду животворне у којима ће треперити лепоте и љубав, баш као што је то у роману Данијеле Божичковић и Антилете Живковић. Њихов стваралачки чин, кроз овако оригинални стил, читалачкој публици дари завидну духовну енергију, дари вечнољудске истине и поучне максиме о животу. Корисне и неопходне!

МАГИЧНИ ДАРОВИ ПРИЈАТЕЉСТВА

Данијела Божичковић Радуловић и Антилета Живковић у заједничкој поетској творевини, издање УКС Браничевске књижевне заједнице и Библиотеке „Србољуб Митић“ Мало Црниће, 2016.год.

*„Уствари, кад дигеш руку
и проишв свој нейпријатеља,
ти удараш на самога себе,
јер су, ио своме бићу,
једно исто и онај који вређа
и онај који је иовређен“.*
(Толстој)

Ову максиму надахнуто је изрекао мудри класик руске и светске књижевности Л.Н.Толстој, а стара латинска пословица каже: „Пријатељ је најбоља имовина у животу „. Ко уме да следи ове светлоказјем благодарне мисли, тај није у току свог земаљског бивствовања никада усамљен, никада обесхрабрен, јер са благородног извора пријатељства увек бива заштићен, увек уздише божанствен ваздух спокоја и види вечну ватру надземаљске љубави.

Приврженост и оданост попут самарићан-ских уздарја, поје га снагом сигурности причињавајући му задовољство, често га удаљавају или ублажавају од сагрешења која се попут трња убадају у људска срца. Дакле, опрезност и пажљиво опхођење неминовно доносе магично плодовље које човека јача, које му отвара и неотвориве двери у наметнутим стазама свељудског хода.

У таквом сопственом уверењу, Данијела Божичковић Радуловић и Антилета Ана Живковић, увек су озарене божанском ватром која им пружа топлину спасилачке оданости, која им отвара стазе светозарја од Бога подареног стваралачког надахнућа.

У трагалачком чину за смисленијим битисањем њима је унапред подарено мирисно плодовље нашег поднебесја које их зближава с читаоцима изворног надахнућа стилске и тематске сродности јер их њихове суптилне имагинације снажно покрећу, не лажним опсенама, већ снажним мисаоним рефлексјама.

Заједничка поетска творевина Данијеле Божичковић Радуловић (по слободоумности исказивања емотивних бура у себи, налик је на Жорж Сандову (Аурору Дупин) француску књижевницу у доба романтизма) насловљена је БУДИ БЕЗОБРАЗНО ЛЕПА и Антилете Ане Живковић, (асоцира ми на Марину Цветајеву Ивановну), насловљена је САМО СЛАТКА И СВОЈА, у чијим лирским исказима, код Антилете извиру просто грозничави лирски вапаји, интонирани већ њеним препознатљивим ритмом.

Обе поетесе окренуте су љубавној лирици коју помно прате, са само једном жељом да сопственим рукама избрусе белутак који ће кроз фантазмагоричност необузданог заноса, водити њихове жеље до распламсавања, никако до угаснућа силине такве љубави, никако до пролазности, да заједнички са својим породицама сањају исте снове, отварају светле небесне даљине...

Код ДАНИЈЕЛЕ БОЖИЧКОВИЋ РАДУЛОВИЋ, љубав је увек и свуда на првом месту, у свачијем оку, у сваком усвитном дану, у небеском плаветнилу до напрснућа присутна. Она ни за тренутак не може да измили, она је енергија која непрекидно делује, која се обнавља, која јача. Као таква постаје непрекидна покретачка снага за нове изазове, за нове стваралачке пориве. Носећи у себи такву снагу поетеса је увек спремна на нова прегнућа, не само она, већ постаје непосустали аниматор свог окружења.

Увек надахнута племенитим емотивним бурама, поетеса Данијела их подједнако негује како према

породици тако и према завичајним пределима са хуманим порукама са само једном једином жељом да би своје окружење, сваког читаоца увела у сјај и благодарност смисленијег трајања.

У лирско-прозном исказу ОГЊИШТЕ, Данијела гради сопствене позитивне ставове. За њу су сви људи на планети Земљи једнаки, било које да су националности. Не дели их, шта је људски, што је хришћански. Ревносна је према свему и сваком јер је свесна „Да ко сачува реч Господњу, биће спасен“, или још ближе „Тамо где је Христос, тамо је царство небеско“.

Ако читалац урања у њене поруке, осетиће духовну сродност што је најблагороднија вредност која га прожима са свим њеним лирским сликама које у изобиљу засјаје у читалачкој души.

АНТИЛЕТА АНА ЖИВКОВИЋ, у овој заједничкој поетској творевини заступљена је са љубавном лириком где нема места изразитој отуђености човека од човека, која данас у многим поетским исказима, па и међусобним људским односима доминира. Узнемирава, наметајући распетости које ковитлају у мислима, забадају оштрице у људска срца.

Антилета је у њеном делу књиге насловљеном САМО СЛАТКА И СВОЈА, надахнута на инспиративном врелу свељубави, честита и чедна, често прожета тугом која је видљива кроз провидни плашт њених поетских порука. Она превазилази просторне и временске границе где тражи измакле снове да би ублажиле често сурову реалност. И, има се утисак да она то у токовима поетског надахнућа спретно налази не одступајући са трагалачких стаза ма колико оне биле препуне препрека.

Антилета, зна да је песник најчешће упућен на самог себе, зна да је она танка нит, између снова и јаве често рањива, али свесна је да се у животу може све упорношћу исправити, или макар дистанцирати од

наметнутих тегоба. Лако отвара пределе сновиђења где налази светлוצаве флуиде из којих може да црпи изгубљену снагу за увек нови преображај. Тада разлисталом импулсивношћу упловљава у нови темпо живота, у ниску лирске ренесансе. Стваралашво јој постаје једино уточиште и сигурни спас њеног сензибилног бића. Ту постаје и опстаје препуна светлица, препуна благодарне љубави која јој отвара непресушава инспиративна врела.

ВЕСТАЛКИНО ГЛАСНОРЕЧЈЕ УЗЛЕЋЕ У БЕЗМЕРЈЕ

Верица Милошевић: ЧУВАРКУЋА, издавач: Културни центар „Карловачка уметничка радионица“
Сремски Карловци, 2017.год.

*Учинити нови корак, изговорити
нову реч, искорак је из умрежене
шешине, зов у безмерје...*

Узбуркане мисли после прочитане поетске књиге ЧУВАРКУЋА аутора Верице Милошевић, неумитно ми се наметале отварајући спознају како ништа што је у човеково срце утиснуто било са рођењем, било са животним окружењем, не може се умрежити. Не може се потиснути у мировање, оно попут ластавичјег лета, нагло, бешумно, узлети отварајући и освајајући нове просторе за што богатије бивство.

Верица, која је дипломирала на Академији за позориште, филм, радио и телевизију, која је деценијама била драмски уметник, и која је своје колаже познатих ликова из света уметности, излагала по многим градовима, сада је ПЕСНИКИЊА. Лирска надградња која има веома високе домете, узноси је у још једне садржајне просторе који ће је чувати од увек израђавајућих понора и изненадних животних олуја које не могу да од Бога подарене вредности развејавају. Дакле поезија јој отвара нове путеве где је окружена још једним сјајем неизречене лепоте дајући јој нова крила за успињање са земље у небески азур. Она својим појем и духовним видом, дари нама, али пре свега себи, искуства егзистенцијалног трајања. Узвишенијег од свакодневице јер постајемо свесни свеопште енергије са којом се стапамо, која нас дарује пределима о трансцеденталној стварности испуњеној светлошћу.

Верица је не случајно насловила ову лирику ЧУВАРКУЋА, подељену на пет поетских целина: Биће, Дом, Сноверица, Сапутници и Зебња. Уводна песма С Е М Е, даје у најјаснијим и најјачим цртама прапочетак једног бивства:

*„Божје семе светом путовало
Лепришало водом и ваздухом
Селило се у људске изданке
Боравило у птици селици
Носиле га силе немерљиве
Тајним оком тражило станиште
Где да легне да клицу оживи!*

То семе „кад клицу оживи“ преображава се у живот, у биће, које је само „тренутак Космоса/мрвица мрве-ЈА“!, клубе које „мудро и стрпљиво“ оличава животну линију, животни циљ, све док се не „вине у небеса! Анђелима на мерење“...

Верица метафорично, кроз креативну црту живота једри, до самог микрокосмичког језгра, до оног прибежишта ка коме стреме сва људска бића. Она у свим стиховима проговара емотивно, стапана у вечно таласање времена. Не предајући му се без борбе, без тежње да допре са сваке раскрснице на ону линију која ће је одвести до Дома, до Сноверица где ће је Сапутници чувати и штитити да што дуже траје, где:

*„Гле!
кроз златан сучев зрак
лепшају опале латице
просипајући ноћну росу“.
Јер свесна људске стварности, она закључује:
„На магнолији
још јаче блиста
жива лепота“.*

И, та лепота макар била привид кратког даха, она је неопходна као снага, као мирење за оно што настаје, за неминовну, неуништиву у људском трајању ЗЕБЊУ. На крају, неумитно, шта човеку преостаје, да, преостаје му једна велика ПИТАЛИЦА:

„Зашто:

Гледамо - не видимо

Слушамо - не чујемо

Додирујемо - не примећујемо

Миришемо - не осећамо

Једемо - а стално смо гладни...

Прође живот!“

На крају песмом Молба људској глави, указује на све већу и све чешћу отуђеност човека од човека, на његово омамљивање роботима, техником времена која је неизбежна. Која обезглављеним отвара дубоке поноре, поноре недруживе људске блискости.

Ова лирика препуна је ИСТИНЕ која се ублажава кроз метафоре, сензибилна али и луцидна. То ублажавање човека оснажује, да, онда када нема куд, кад стоји на последњем камену да покрене изнова сва чула! Када се весталкине ватре гасе да се поново разбукте!

ИЗ СРЕБРНОГ ЈЕЗЕРА ДОБРЕ ВИЛЕ ИЗРАЊАЈУ

*„Вода преузима добра и лоша
својства оних слојева кроз које
тече, а човек оној поднебља у коме
је рођен“.*
Дикенс

Живимо са нашим сагрешењима која и не примећујемо док нам се савест не пробуди, или док нам добронамерни пријатељ не укаже на њих. Уронимо у воду заричући се, ако их вода спере, нећемо их никада више понављати. Заричемо се, понекад та наша зарицања заборављамо, што свакако не би смели, али у добру је лако бити добар док се у зловремену тешко контролишемо. Како заобићи опаке таласе који нас потапају?! Зато самилост за себе и оне који су склони да чине злотворења, морамо у тишини молитава пронаћи. Изаћи на обалу реке и послушкивати жубор таласа, њихов говор као да доноси и несебично намеће спасење, доноси духовно искупљење прожимајући нас хришћанским врлинама.

Ђурица Крстин, искусан песник са богато разуђеном реториком, то веома добро зна.

Са новом поетском књигом насловљеном УЛОВ МЕСЕЧИНЕ, то доказује. Са страница те књиге светлокази попут благородних мисли Светог Архангела Гаврила, буде богоугодне мисли, упућују човека да открива тајне праведности, оне истинске које доброделателношћу без престанка искриче, које отварају космотворну силу љубави.

Кроз прозрачне дубине Сребрног језера окруженог прелепим још увек непатвореним пределима, песник Ђурица вештином разбуктале маште разлаже и уобличава феномене о којима на његовим обалама

медитира. Тако су настала четири сродна циклуса сједињена у једну поетску целину, у једну, пре свега занимљиву и несвакидашњу књигу. Боравећи на Сребрном језеру она су га императивно надахњивала. Прелепи, проткани суптилношћу стихови истинског молитвеног тиховања ненаметљиво залазе у душу човека, у мисли читалаца попут таласа воде проговарају о Божијој благодети природе и духовној повезаности снова и јаве, митова и истине...

Кроз рађање асоцијација стварност отвара духовна чула указујући на особеност песничког света, богатство истине, али и неминовне варке за све духовно ослепеле. Вредност лепоти ове поетске књиге дарује и умилни звук виолине утиснут у просторе где је рођен Властимир Павловић Царевац (у селу Царевцу). Песник Ђурица га није заобишао, у свом поетском поју неминовно је било да се фокусира на све духовне вредности којих је у овим пределима у изобиљу и чине незаобилазно врело надахнућа која максимално покрећу мисли на интензивни стваралачки рад.

Попут таласа Сребрног језера архаичност речи кроз стихове свежином жуборе нудећи читаоцу засењујућу бистрину. Тај дах бистрине је и Ђурицу анимирао да сопствене пориве за градњу једне поетске књиге, овако необичне и примамљујуће уобличи и понуди је читалачкој публици.

КАД СЕ СТРАСТ У ЉУБАВ ПРЕОБРАТИ

Ђурица Крстин: Ленка, издавач Општинска библиотека Ковачица, 2017.

*„Љубав је извод из
страсти“
(Т.Ман)*

Ђурица Крстин, по вокацији песник, није се годинама оглашавао са новим поетским творевинама, да би сада, из њега сазреле поетске речи, које су потиснуте у подсвести тиховале, нагло као сребрни мехурићи на површини воде намножени, необузвано сливени у немирни слап, зајубориле испред љубитеља ове врсте стваралачког чина. Зајубориле, али и осјајиле њихове образе јер као литерарне творевине, не само са истакнутим вредним порукама, већ и лепотом идиличних израза, незауостављивим жубором упутиле читаоце на људске вредности које су се данас, нажалост, у ери компјутеризације потпуно изгубиле не нудећи многим зависницима оне вредности које би човека преплавиле духовним озарењима, пре свега спознајама корисним за развој људских узлета.

Дакле, творна природа (натура натуранс) Ђурицу Крстина нагло је пробудила вративши га на темеље самог почетка стваралачког узлета који му је Богом подарен, јер сваки је пут човека милошћу Божијом у овоземаљском животу дарован и осмишљен. На човеку је да тај дар сопственим напором, сопственом снагом оваплоћује, шири и усавршава.

Нова поетска књига Ђурице Крстина насловљена ЛЕНКА, асоцира на Ленку Ђунђерски, велику љубав песника Лазе Костића. Не без разлога његова Ленка множи такве асоцијације. Лазиној Ленки, смерној у

сваком погледу, Крстин је супротставио своју Ленку крајње „бекријасту“ која не седи у фијакеру испод сунцобрана, већ Ленку која је „Волела коње / и они су волели њу и носили је градом и небом/... Јурила је Ленка широким банатским равницама, лебдела високо, до небних пространстава страствено се супротстављајући свим ограничењима у освајању омеђених препрека, само да би стигла до самог циља, да не љубав преобрати. Љубав која светли, даје снаге да стигне до самог трона, до циља на свакој јавној паради која је у то време, за све љубитеље коња организована. Њен учитељ коњушар, човек у годинама, опрезно је скривао своје успламтеле емотивне ватре, само скривао, али не и гасио и поред тога што је знао „где му је место“ у Ленкином животу.

Цео први поетски круг СТРАСТ КОЈА НЕ ГАСИ, посвећен је Ленкиним враголастим карактерним особинама, њеној необузданој тежњи да истакне, да победама крунише бескрајну љубав према коњима и такмичењима јер „Ленка је волела коње / А и коњи су волели њу /. Та емотивна разбукталост, била је без угаснућа, и без престанка је снажила да стигне до жељеног циља. Прожета таквом покретачком снагом коју је песник Ћурица веома надарено у својим песмама истакао не одступајући од савршеног поетског говора, додајући пре свега необуздану страст која је прерасла у љубав према тим племенитим животињама, Ленка своје замисли преобраћа у стварност, ојачана љубављу, постиже жељени циљ.

Свакако да ова поетска целина са таквом тематиком неоспорно је, да је од Ћурице захтевала да у свом поетском говору користи речи које нису у свакодневной употреби. Он је то успешно чинио, а самим тим вредност ове, по тематици необичне збирке, наглашавам особене по поетском изразу, указује на богатство речи у српском језику које су често код многих пес-

ника изостављене. Ђурица је тиме доказао да писање поезије може да буде одбрана од бесомучног расула свакодневног битисања. Јасно је, да је за њега поетска реч одбрана од претећег потискивања у тамне пределе, од неукротивог заборава речи у нашем језику. Окренут Богу, он је Дучићевски речено, сакупио и у стихове низао, све оно што зари, упућујући нас на опрезност, на заједницу коју морамо зарад сопственог опстанка традиционалних вредности и сачувати. То је наша општељудска дужност да нам брижност буде императивна водиља.

Други поетски круг АГАПЕ, је дирљива и уништива хришћанска љубав према завичајним пределима (Самош, Идвор, Црепаја, Ковачица, Опово...) где су рођени великани који су својим делима разгртали велове тајни да би се човек у подареним даровима од Бога, доказао, а ми данас сагледали и од заборава сачували њихова прегнућа, која су допринела да саставни део живота буде увек осмишљен. Ђурица им се неизмерно дивио зато је у тренутке свога бивства у поетски говор утиснуо интегралне слике њихових живота. У томе је апсолутно успео што је уочљиво из до сада презентованог поетског опуса, којим је, као искусни песник, вешто успео да наметне пробуђене идиличне слике чежње, која је у њему будила да сопственим виђењима сачува од заборава неумитне пролазности.

Људи којима је овај поетски круг посвећен су углавном људи савршене резонанце срца и ума, да споменем само Михајла Пупина, човека од знања и угледа који је часним научним радовима стекао светску славу остављајући српском народу плодове те славе, плодове вере која светли, која чини да употпуњује савремену технологију. Михајло Пупин, остаје утиснут у времену као пастир који је задужио овај свет.

Духовна повезаност снова и јаве, традиције и надахнућа зари и из дела многих неимара које Ђурица помиње и којима посвећује сопствено лирско дивљење као темеље једне неизбрисиве хришћанске љубави. Многи сликари наиве са простора Ковачице, Падине, учинили су и чине и данас да те просторе походе људи из целог свега само са искреним дивљењем и жељом да спознају основу тог сјаја и порива несагледиве енергије која и ствараоцима дари мотивска надахнућа, у која уткивају традицију давно протеклих дана.

Први поетски круг Страст која не гасне, отворио је песнику Ђурици надахнуће за други круг Агапе, стапајући лирске исповести у по много чему у једну целину.

На крају може се констатовати да су песме у овој поетској књизи Ђурице Крстина, насловљеној ЛЕНКА, откривање како предела, тако и традиционалних односа људи који у њима бивствују, који разапињу своју омамну мрежу из које се чује првенствено ехо детињства и непрекидно трагање за смислом логоса, потврђујући ону максиму „Крени од темеља а не крова“.

САГЛАСЈЕ ДУХОВНИХ И ФИЗИЧКИХ СВЕТЛИНА

*„Када волимо, хиљаду озвезданих неба
свакој шрена, кроз нас пројућује.
И само је тада свети мањи од свемира
два бића“.*
В. Тагић

НЕШТО КАО СМЕШАК, лирско двогласје познате поетесе Славице Јовановић и Голуба Јашовића, као да је сама Афродита из узбурканих таласа Дунава, не излазећи из њих, већ само провирујући кроз сребрнасту пену, нежно утиснула надљубав у њихова срца, у њихове мисли. Надахнула их божанским огњем који кроз време неугасиво тиња, да их спашава од пролазности, од претећих празнина које одасвуд вребају реметећи узвишено бивство Творцем подарено. Тако надахнуте и онађене повела их до прага двери бесмртности.

Неминовно је било да раскрыљена руј зора плодовље речи на лирску ниску ниже утискајући на празне стране енергију трајања, прекали их за животну стварност која је често са стравичним урвинама неизбежна.

Њихове мисли, њихове душе, у једно сједињене, благотвориво отварају пут узвишеног и Христологијског битисања у сфери духовних вредности. На том путу, без патетике, обасјаним сагласјем духовних и физичких светлица, преобраћених у јединствен ток милогласног жубора речи, многе откривења једним комплексним сагледавањем прошлости која је утемељивана на просторима Косова и Метохије а која је данима отимана и присвајана од завојевача, злотворењима оскрнављена.

Кроз лирски пој дубоке мисаоне основе, покренуте енергијом једне надбожанске љубави, уобличеној

од јаве и снова, песници гласно, али смерно истичу у душама уврежену националну свест незаборављајући историјске личности које су је стварали и делима обогаћивали.

Код Јашовића који кроз лирски израз, свесрдно моли старца Авакума, да њу БЕЗИМЕНУ „помене... / На празничном молебану“, не би ли онако чиста и смерна стојећи испред фреске краљице Симониде осветлила таму у очним дупљама, да би је жар светлица, додајући јој живот, покренуо са фреске, не би ли жар љубавног заноса изменио или бар ублажио историјску стварност. Тај његов зов струји у читаоцу, мисли усталаса, оснажи. Бескрајне димензије свелепота рађају наду која исцељује, која подстиче космичке пределе оснаженим вибрацијама љубави.

Тај занос није ништа мањи код поетесе Славице, када шапатом заљубљене жене, прожета хришћанским врлинама, обожена, уз разлегајући мирис тамјана из ацере, покренута снагом обличја створеног по образу и подобију божјем, обраћа се Симониди:

*„Дивна Симонида
дај ми свој кондир
младог вина,
мало је остало до
судбеног трена,
нек нас познају
По заносима“.*

Изговорене речи на том светом месту, осликавају дубину емотивних превирања, суптилно наговештавају сву јачину силе која је покренула њихова бића на овакав благодаран и богоугодан чин, који их клони из беспућа, док како Голуб Јашовић нежно и убедљиво изговара:

*„На бледим шакама
У блиставој изворској води
Твоје очи и твоју косу
Гледам
Жељени лик
У сенци воденог таласа
Подрхтавају силуете
Симониде и Милутина“.*

Овакав један дијалог, покренут са самог дна њихових душа отвара вратнице бескраја, пут ка бесмртности, јер се изнад њих без ограничења раскриљује светлост која их прожима, која их надахњује креативношћу, уз неумитни осмех на њиховим лицима који је истински штит од сваке су-ровости окружења

ЉУБАВЉУ КАЉЕНИ ЛИРСКИ СЕВ

*„Љубав“ Та реч звучи шако чудесно
да мислим да, све што извире из
љубави мора бити исто шако
чудесно“.
Даније*

Љубав је оватрена снага која буди људска чула, она је увек у рађању, у непрекидном обнављању, дакле, чудесна и чаробна моћ са бескрајним коренима разгранатим по небеском своду, повремено чак у преплету озвезданих галаксија. Њени су изданци плодови у било ком облику да се јављају, физичком или духовном.

Кад љубав проговори разум често занеми, утоне у непрегледне дубине, закован том искричавом силом, остаје утамничен без немоћи. Дакле, љубав је снажна водиља у свенаду, излазак из снова, узвишено обогаћивање и облагодаривање стварности, сабирање рода, као благодатног обиља. Богоугодна и људска ниска чистих светлица, најчешће, код, од Творца обдарених и одабраних песника.

СЛАВИЦА ЈОВАНОВИЋ, знана стишка поетеса којој је Ерато обилато наклоњена, сада се јавља изнова мудрим порукама са лирским милогласјем. Ново поетско остварење у својој бити је хумано отварање душе, која оплемењује нашу свакодневицу често проткану тамним набојима. Ублажава их оплемењеним мозаицима који блистају, као да су никли у светилишту сна.

Поетеса Славица, овог пута нам представља надреалистички поетски видокруг, којим нас уводи у њену емотивну усхићеност, безграничном љубављу према оном што је човеку најсветије. То су превасходно деца, њени небески бисери, пријатељи, завичајне духовне вредности или угодници Божији... При томе

нам грана мисли у једну димензију чудотвориве узвишености и топлине градећи општечовечанску симболику која се може дефинисати са више аспекта, вишезначајна је, и разуђена асоцијативност удаљује од нас мисао ништавости.

Песме посвећене деци су истински молитвени псалми њеног обоженог духа, у самој суштини богољубивог. Поетеса Славица Јовановић носи у себи ничим неспутану врлину за стицање благодати Светог Духа. То је очигледно, не само код поетског исказа љубави према најближим сродницима, већ и према прецима, посебно светитељима, који су начином живљења и делања стекли милост Творца. Славичини стихови делују попут светлоказа који мами људе да се преобразе, да поштују основне хришћанске заповести: „Љуби Господа свим срцем, љуби ближњег свог“. Ако човек усмери ход према том светионику, биће доброделателан, успешан. Неће губити Христолито обличје.

Таква магија праведности светли из сваког њеног стиха, водила је у плододариве тренутке на један посебан начин, суптилним појем је исказана и ненаметљиво истакнута усмеравајући нас на благодарјем овенчане животне стазе. Славица поетским исказима увек доказује и показује да оно што чиниш другима, тако ће ти се и вратити. Зна она, и верује, указујући и нама на Божију равнотежу.

Њене фасцинације, у видуку светле непрекидно, указујући на достојанственост, на мисао о неопходној духовној узвишености људског рода, на постепену трансформацију из снова у богоугодно бивство, у коме царује љубав безусловна и чиста, која нам отвара свеколике путе.

На дан Преображења
Господњег, 19.08.2017.

КАД ИЗ БЕЗИЗЛАЗА ПРАВДА ВОСКРЕСЕ

*„Највећа снага, којом човечанство
располаже јесте ненасиље“.*

Ганди

Нова поетска творевина Голуба Јашовића, професора и научно истраживачког поклоника са неограниченом љубављу према лирском исказивању, насловљена ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ, сабрана је у један надахнути и рефлексивни мозаик не тако давног времена и времена садашњег, који дочарава наклоњеност укореењеног духовног жара, као и блаженост лепота прадедовских предела и њихових неимарских творевина на њима, вековима стварних и уврежених.

Прво споменуто време сачињавају упечатљиве лирске слике заветних варница као последице, у сваком погледу, апокалиптичног призвука, нажалост, са истинитим трагичним збивањима у завичајним просторима Косова и Метохије, које у овом ерудиту трају, које увек изнова оживљавају, али са рађајућом надом у воскрсење правде.

Време садашње са којим почиње ход кроз осмишљени лирски пој насловљен Н о в е п е с м е, наговештава разлагање мрачног плашта који безгласје преображава у зов оне покретачке, свемоћне силе, што својом магичношћу открива разнолике чаролије, пре свега, један наглашен усхит узлета када радосно приноси нафору љубави жедним уснама. Ко је макар и само дотакне, топлина енергије хуманошћу оваплоди сваки будући тренутак. Множе се сјајне речи кроз цео овај циклус, које се уткивају у мисли читалачке публике, отварајући им пред видом бујан животодарни пејзаж. Сваколике чаролије емотивних бура, које, било да су разорне или егзистенцијалним сликама разубуђене, осмишљавају луцидношћу тајанствени свет уметничког узлета, неумитно је да каже: „Хвала Госпо-

де / За радости Митровданске / За сведочење брезе / Из прикрајка / Сени родитељске / Хвала Ти за миловање / Храстових гранчица лаких / Затурених у недрима / Недодира.

Голуб Јашовић није склон да употребљава бујицу речи да искаже, да уобличи једну поетску форму, он је напротив, веома избирљив у појмовима казивања својих порука, честе кованице које имају сликовите контрасте и једноставне метафоре, бујним вокабуларом откривају моћ интуитивног виђења суштинске слике као и појачавају основне поруке стваралачког заноса.

Уводном песмом „Кад сам те измислио“ (првог поетског круга) НОВЕ ПЕСМЕ, криомице призива митске русалке „подмићује“ их да ОНА коначно васкрсне. И, васкрсла је та „Вила са Звечаном“, са снагом да имагинације буду преобраћене у стварност:

*„Амброзијом
Китим чашу
Под Звечаном
Сакупљену.*

*Боковима
Лахор мами
По обзорју
Бандалскоме“.*

Надахнут љубављу према ЊОЈ, будног духа, усковитланом душевном снагом, испевао је песме које превазилазе просторне и временске границе оплемењујући смисао бивства. Дакле, овај нов петски круг узлет је у непознате небеске висине са којих Голуб убира светлице за све таме које су га разлагале, за сваки страдални тренутак његовог завичаја. По стилском, а пре свега по тематском обликовању поетског казивања, он отвара нове духовне просторе, нова врела надахнућа из којих ће бити из руку самарићанке напајан.

Од поетског круга Д о к с м о г р и з л и к а м е н и сви остали кругови носе црни белег судбине Голубовог завичаја, многострадалног људства Косова и Метохије који већ две деценије у ковитлацу сурових историјских бура, лишених људског опхођења према њима, лишених поштовања према животу Срба као и према сакралним објектима са којих разуларена маса безумника руши крстове, не стрепећи од казне Божије. То је црна косовска реалистика која је утиснута до дна његове (и многих сапатника) душе и све што је на распећу због „три прста“, због „крста“ обесправљено је, нехуманизовано је у нарастајућим збивањима, историјска судбина на дну је безнађа. Прекрајање територија, присвајање свега што отимачима никада није припадало постала је главна мета незајажљивих.

Голуб Јашовић, заветно усмерен (као и многи писци) кроз лирски пој указује на истину, указује на дубоко потонуће моралних кодекса, на затрпу људскост освајача. Голуб кроз поетски пој, кроз стих који је сажет и сликовит, са криком рањиве и неисцељене душе, у непрекидном ковитлацу времена, управљајући молитвени поглед ка небесима, овара макар и само зрнце наде да фениксовски узлет заживи, да угледа светлосни пут у коме човек сопственом духовношћу, молитвеним заветницама ослободи просторе за победу правде, за множење светлица које ће православље уоквирити вечно штитити од злостављања, од затирања.

Цео лирски пој у Голубовој књизи, кроз поетске слике израња из косовске реалистике на незауостављивом таласу предака и незауостављивом заветном искричењу, да се бесвете силе обуздају у отимању, да завлада мир Божјом руком дарован, да правда васкресе.

Светла недеља, 18. 04. 2017.

ЛИРСКИ ИЗАЗОВ ИСПОД ДВА ПОДНЕБЉА

*Паиња је ѿредности у живоју,
истио као и срећа.*

Да нема вапаја ума који човеку-патнику окрепљује нагомилане очаје, отвара изворе надахнућа, да нема позитивне енергије која га макар делимично ослобађа несносних жаока времена, посустао би испред алиних зјапа, не стао би у њиховим мрачним, наметнутим дубинама. Енергија поетског гласа је та која га избавља из стежућих оквира, од тешких окова, указујући му на моћ одуховљења, на мотиве смисленијег и благороднијег пута, пута који својим светлицама неизбежно га натапа да понире у размножене асоцијације из којих попут проклијалог зрневља ничу оваплоћене речи, речи којима влада космичка снага, која сваки кобни исход стварности ублажава ако не и ослобађа немилосрдних тежина.

Лирске исповести четворогласја сабраних песника у књизи ЦРНОМ ВОДОМ НА ДУНАВО, утапају се у једно сагласје, у једну богоугодну поруку, истичући христолика обличја која исцељују истину и љубав као темеље хуманијег опстанка човечанства на странпутицама свакодневице, обећавајући људскије трајање без таласања нечовечних и застрашујућих дела.

У наведеној књизи прва је заступљена песникиња СЛАВИЦА ПЕЈОВИЋ која је сигурним корацима, са препознатљивом формом стиха у српској књижевности, поставила духовне вертикале човеку достојном хуманистичким идејама, нудећи му врлине спашавајућих мозаика слика, које му отварају нове, мирније просторе. Она са уводном

песмом насловљеном КРИК ЗОРЕ, читаоцу сугестивно намеће снагу отпора на затирање неправди, када вапајно, бранећи себе и друге од наметнутих зала каже:

*„Расцветану
Љубав у плетеницу
Уплићем
Ал неверу
Јутру
Не дам“.*

Са стиховима у песми АГАПЕ, одлучно призива човечанство на јединство, на љубав, јер сам човек који је још прожет злотворењима, само је мрвица која се не може одупрети неправедностима ако не носи снагу јединства, снагу заједништва, дакле љубав. Она је признање као основ човековог бивства од искона, као једно и једино истинско узлетиште и извориште животодарја.

ГОЛУБ ЈАШОВИЋ, „син Проклетија“, дакле син поднебља испод кога су Агарени вековима присвајали ведро небо и плодну земљу, лично суочен са њиховим бескрајним свирепостима испољаваним како над људством, тако и над духовним творевинама гласно саопштава, не одричући се завичајних предела:

*„Праоци нас нерођене
У темеље уградише
На Бистрици
На води студеној...
Нисте вода као вода
Троручица
Чудотворка
Пећаршија, Архангели
Па Дечанског задужбина“...*

Он, одлучношћу сопственог отпора буди сенке царских владаоца осуђујући сваку похлепу за отимањем, буди историјску свест да ће и давно отишли преци и млади нараштаји, увек стати у одбрану свега испод косметских небеса, да ће затирати стопе сваког освајача који гази црвене божуре, и уништава њихове корене јер они су неуништиви, они су Божијом руком чувани. Никнуће и цветаће надом, увек изнова.

Поетеса ЗОРКА СТОЈАНОВИЋ, кроз исповедну лирску реч саосећа сваку патњу својих сабрата, уз јасно изговорене поетске опомене:

*„Дрхтава и чиста
Ватра изнова пламти,
Радост се ничега не сећа
А све дубоко памти“.*

Она истиче: „Још су врата отворена“, дајући на знање да се историја наставља, да се врата будућности увек изнова отварају не би ли исправљали неправде, не би ли истину на трон победоносно поставили.

Кроз меланхоличну патњу за изгубљеним најближим сродницима, вапајним болом и неописивом тугом, разбуктава „пламичак над „Стигом“ не би ли подарила светлост оцу који се преселио у нама непознате даљине.

СЛАВИША МИЛОВАНОВИЋ, види смисао у људскости директно или индиректно сопствену инспирацију за поетско оглашавање отвара и налази у националном субјекту, у једном неисцрпном родољубљу према родном завичају и онда када каже: „Живим у опсади бедема, у дубоком зарезу метка“... Јер, као и многи прогнани носи родне пределе у себи, носи и поред зареза метка који га натапа како чежњом, тако и болом. Кроз песму насловљеном

ОЧАЈНА ПЕСМА, испољава евокативну снагу неугасиве меланхолије:

*„Језа ме хвата и несан у здравом телу
Све ми је равно као небо
И као вода
Неки то зову крај а ја непогода“.*

Условљеност историјским памћењем као да су генетски импулси који му дају снагу да се рве са стварношћу, стварношћу у којој се губи оријентација, али у којој мора да истрајава, да се надом ојачава.

Поетско четворогласје ЦРНОМ ВОДОМ НА ДУНАВО, исказује се неугасиво родољубље и исказује се неописива патња српског живља. На крају остаје нам да се запитамо: Докле ће да се понављају прогони у историји предела предака?!

ГОВОР ТАЛАСА (Поетски зборник)

*„Надахнуће уметника има
двосмислену интерпретацију
Људску и божанску, сливену у
интервал свељубави“.*
Верица Тадић

Темеље сваке љубави ствара и покреће мисао а како Верица Тадић у једној од многобројних сентенци о љубави, сабраних у књизи каже:

„Мисао је најузвишенији Бог, у храму Васељене, а осећање највеће светиње и вечна ватра живота“.

Зато док трајемо у овоземаљском бескрају дужност нам је да негујемо љубав према свему што нас окружује, да не гасимо вечну ватру која нас оплемењује и уздиже ка Богу. То је једна од многобројних људских врлина која нам отвара вратнице хуманости и очовечења, да нам животи не би личили на хорор, морамо увек, у сваком трену бити спремни да се заштитимо од разорних мисли мржње, да се заштитимо од саможивости. Тако би смо били прожети другачије дознајне и дослужене светлости коју песници у својим стиховима истичу а поклоњена нам зрнца светилна заштитила би све делиће људскости. Поетска реч треба да буде мелем за прочишћење, снага за препознавање добра у себи које би отварало што хуманије димензије, богоугодније путеве, који би у међуљудско постојање уткивали мисли и дела Теодула и Христодула.

По четврти пут од стране посленика у културним збивањима Костолца, литерарних стваралаца окупљених око Клуба љубитеља књиге „Мајдан“, пре свега иницијатора Славице Пејовић, покренули су стваралачки потенцијали песника не само из ових

крајева већ и из иностранства да овде, на обали Дунава васкрсавају кроз нанизане речи добротвориве поруке засјале су њихове светлице уврежаване у поетским душама, засјале су надахнјуте и сугестивно проширујући хоризонте људских спознаја. Треба их пажљиво баш као говор таласа ослушкивати и докучити саму срж која у себи носи љубав, загонетну лепоту смиреноумља искричавих лирских исповести. Дакле, мотивски дијапазон песника је ЉУБАВ.

Дунавски драгуљи отварају пут за међусобно друговање надограђено поетском философијом, огрнуто плаветнилом небеса, трансформишући све тренутке у метафизичку стварност уздигнуту до сјаја. Показује нам на смисао постојања који је оплемењен животнописном хуманошћу и разуђеним стваралачким даровима оних од Бога изабраних. Да је више манифестација овакве садржине проширивале би се спојнице међу људима доказујући да је поетска реч увек била и остала молитва за опстанак човековог бивства.

Овај Зборник представља један раскошан лирски врт, различитих стваралачких сензибилитета, са израженим песничким даровитостима али и убедљивом оригиналношћу. Нит која пресијава кроз поетски појистиче љубав, не профану, већ ону библијску и црквену, која не обесвећује, која множи духовне дарове.

О љубави су писали многи, ного до димензионираних дефиниција које шире разнородне асоцијације, често неукротиве са смањеним култским достојанством али су оне ипак жариште истинске лирике. Свети апостол Павле, у Првој посланици Коринћанима (13/1) дао је најузвишенију дефиницију о љубави: „Ако језике човечје и анђелске говорим а љубави немам, онда сам као звоно које звони, или прапорац који звечи“. Такве љубави доносе човеку обиље дарова пре свега оних духовних, а данас су они потребни, данас су неопходни да

ублаже усковитлане неспоразуме међу људима, да их усмере на прави пут, пут који је сваком живом бићу Творац са рођењем отворио само је потребно да га угледају, да га следе.

Овде, у Костолцу, на скупу сабрања, уз говор немирних и мутних таласа Дунава говоре и песници, надјачавају често до усковитланости узбурканих мисли у сопственим главама, уздрхталих душа злоделности, да би их укротили ако не и уништили. Поетска реч има ту снагу, треба је само ослушнути, треба је помно следити зарад спасења.

Из године, у годину све је већи број песника – учесника на овој манифестацији који својим говором, лирским вапајима, упућују убедљиве етичке поруке из којих прште светлице, ширећи светилну наду око нас, па се са сигурношћу може рећи да је овај скуп, ово дружење постало мисија данашњице који оправдава своје постојање. Молитва хришћанских душа, да буду што удаљеније од разорних изазова који им отежавају душе сагрешењима.

Овде се уз жубор дунавских таласа, својеврсном сновидицом ослушкује и жубор вечности.

Петровдан, јул 2016.

КАД СВЕТЛИЦЕ ИЗ ДУШЕ УЗЛЕТЕ

Светлана Перишић: У ДУШИ ПЕСМА, издање Библиотеке „Србољуб Митић“ Мало Црниће
2016.год.

*„Животињи циљ свакој
појединца је увек исти:
напредовање у добром“.*
Толстој

Претходне две поетске књиге Светлане Перишић, углавном, упућују читалачку публику на очување традиционалних односа и на предубока емотивна превирања према завичајним пределима, према онима који су јој најближи, који је својом љубављу и пажњом испуњавају. Свакако, има таквих тематских одредења и у трећој поетској књизи насловљеној У ДУШИ ПЕСМА, али са страница ове књиге, видно је, да из њене душе узлећу светлице нешто разуђенијих тематских целина, њених одредења која су проткана изразитом суптилношћу, што је доказ да је она, сасвим је извесно, самоверено стала на сам пиједестал Парнаса одакле јој из душе искриче читава јата Богоумилних светлица осветљавајући богате новоотворене видике са креативним и вишезначајним целинама, а самим тим лако уочљивим стваралачким донетима. Кроз њих она изражава најдубљи идентитет сопствених мисли будно посматрајући свет и сваколике људске судбине које су често неизбежне и нажалост апокалиптичне.

Светлана Перишић непобитно доказује да она у души носи песму, која у њој живи, грана своје светодарне нити, када поетска клица сазри, она попут вредне ткаље ниже стихове, уобличава песму са Богоугодном поруком: негујте љубав према сваком живом бићу, негујте пријатељство полазећи од оне добро познате Кантове максиме: „Племенит човек

привлачи племените људе и зна како да их задржи“.
Светлана тако чини своје трајање и трајање њених
ближњих смисленијим и племенитијим следећи све
хришћанске врлине.

Светланина књига У ДУШИ ПЕСМА, састоји се
од шест поетских кругова са истакнутом тежњом, у
чему је и успела, да се клони површности, да читаоцу
подари сликовито сагледавање тематских целина пред
намноженим неумитним загонеткама универзума.

У поетском казивању најчешће је присутно њено
трагалачко и суптилно исповедање:

*„Мирише земља на детињство,
на пролећно јутро,
росу бисером просуту.*

*Мирише земља на јунску жегу
на узорану бразду,
на смиље и босиље“.*

(МИРИШЕ ЗЕМЉА)

Овом уводном песмом из првог лирског круга не
скривајући свој емотивни однос према завичајним
пределима, она им исказује оданост и бескрајну
приврженост са којима вешто буди и код читалаца
читаву емоционалну буру те љубави. Човек се у по-
вратку у детињство увек суочава са многоструким су-
протностима, јер прошлост тих босоногих дана увек
у њему траје обојена бојама и мирисима доба безаз-
лености, доба безбрижности чији извори никако не
могу да пресакну, већ трају, понекад таквом жести-
ном да песнику буду често подстрек за стваралачко
надахнуће. Таква љубав је неуништива она се множи,
она му дарује непресушна изворишта из којих црпи у
тренуцима посусталости снагу...

И, што се више залази у поетске кругове поетесе Светлане, читалац све више уочава њену лирску визију живота и свега што је окружује, поготово њену искрену љубав која попут реке понорнице извире на површину да би доказала своју јачину, своју бистрину коју није могуће помутити:

*„Посејаше ми семе мога села у души,
вене, срце моје обасуте
претке подигнута чела,
највеће радиште прегатоца марљива.*

*Бог ми је једина нада и вера,
крсна слава и свето пиће.
Ја само гледам у брата небесника
једнога дана и овај песник васкрснуће“.*

Истакнути цитат блаженопочившег Патријарха Павла: „Што више љубави дајете више је примате“, који песникињи у овом лирском кругу користи за песме прожете и осветљене одсјајем љубави додаје јачини емоција које доносе руковети наследујућих стихова са страница ове књиге, указујући на дубину сфере њене осећајности, додајући благодарну дефиницију поетског стваралачког чина.

Са шестим лирским кругом СВЕТЛОСТ У ТАМИ (као и претходним) Светлана доказује сву дубину истинске душевне исказнице где није штедела да препусти њено биће на изабрани Богоугодан пут, она држи рукама кључ њеног правог и јединственог бивствовања у данашњем, све чешће хаосом прожетим временом. Тако она себе, али и опомињући друге усмерава ка племенитом, ка блаженом миру да осмисле своје трајање, пре свега свој ход ка хришћанским врлинама.

Као и пут, тако и њен лирски исказ којим гласно проговара јасним порукама одмотава клупко немоћи

упућујући нас да се клонимо површности и да следимо светлоказе од Бога нам подарене да би трајали без трагичних варки које само обмањују човека, које га воде до самоунитшења. Дакле, љубав је та која ће нас чувати од непута, од самоуништења људскости, која је сваком човеку подарена и која се зарад његовог опстанка мора сачувати. Зна се да из чистог срца извиру до небесног узлета чисте мисли, а какве су у човеку мисли, таква су му и дела: благодатна и богоугодна, као и Светланино поетско казивање.

ДОДИР СВЕТЛОСТИ

(Светлана Перишић: МИРИС ДУЊА, издање Библиотеке „Србољуб Митић“ Мало Црниће, 2014.године

*„Пред свима нама је само један ѿиѿ:
није ѿа ѿешко наћи, али је веома
ѿешко одржаѿи се на њему“
(Осѿировски)*

Зарног лица, светилне душе, Светлана Перишић доказује да је свој благонаклон и богоугодан пут пронашла и да благодарном и интензивном богоугодношћу и упорним радом истрајава на њему дарујући поклонцима поетске речи руковети светлости и незаменљиву чистоту душе, доказујући сопствену духовну опредељеност, истичући знамен универзалног идентитета руралних предела у којима битише и које не напуштајући их, доказује бескрајну љубав према њима. Због неисказиве оданости према тим пределима то је њена дужност да би на сопствено задовољство на њему убирала свеколике плодове, којих је, очигледно исПод овог стишког поднебља у изобиљу. Свесно приклоњена тим Божијим даровима она је пронашла сопствено надахнуће и тако отворила непресушни извор, пре свега у традиционалном наслеђу предака чија је заоставштина плени једноставношћу песмовања, али и сама космотворна сила понекад јој нуди своје бескраје које она покушава да походи. Да отвори њихове вратнице и да се нађе пред загонеткама које разбуктавају њену машту додајући песничким медаљонима њеног усхита нове димензије, нове тематске целине.

Из њене прве поетске творевине коју је сабрала у књизи насловљеној СОКОЛИЦА, доминирају снови младости, доминира бескрајна љубав према селу, што она с поносом истиче:

*„Дође соко у Смољинац
Село усред Стига
Да он гнездо гради.
Тако увек буде
Кад се воле млади“.*

(СОКОЛИЦА)

Дође да би остао, да би јој осмишљавао трајање, али „у души Студеницу / увек је носио“, и зарад незаборава сопствених корена и сада носи, јер загонетке времена у коме је стасавао непрекидно својим лепотама походе његову душу, разбуктавају његову машту, чинећу надградњу сваког његовог трена који се утиска у свест, који богати стварност, обременује и узбуркава искушења са којима се уз љубав с лакоћом носи не осећајући то бреме као тежину већ као исцељење.

Емоционална енергија коју је испољила кроз поетски ој у првој збирци, у новој књизи насловљеној МИРИС ДУЊА, проширила јој је тематска поља, додајући јој и животно и стваралачко искуство како по тематици, тако (само донекле) и по форми.

Трагајући за што маштовитијим поетским сликама са самог изворишта њеног окружења успева да докучи свеколику тајну бивства земаљског постојања како свакако песнику узбуркају, гомилу сумње, али и искушења. Дакле, тематски разуђенија она у тренуцима личне осаме усмерава своје мисли у давно прошле дане, не случајно уводном песмом Дуње на ормару, она их кроз стихове „доживљава“ присећајући се свог детињства, своје безбрижности крај мајке.

*„... Главу своју ставила сам мајчици у крило
па се сећам у младости шта је некад било“...*

*„Мирис дуње са ормара увек ја осећам
где год да сам, моје мајке ја се радо сећам“.*

Призивајући прошлост Светлана са снажно испољеним жаљењем, нескривено чезне и свесно испољава љубав, повезаност за сопствене корене које трају у подсвести, које је снаже и искрсавају са својим сликама онда када јој је неопходна утеха, када јој недостаје додатна снага истрајавања. Тако јако емотивна превирања извиру и из песме „Моја башта“.

*„Крај балкона испред куће старе,
вириле су мушкатле и лале,
ту су били божурови разни
рајског цвећа и зумбули плави“.*

Из поетског круга Тирилица, издвојила бих стихове песме „Фрула и двојница“, из које се недвосмислено види зов, скоро вапај за очувањем традиционалних односа међу новим нараштајима који се окрећу „да свирају Баха и Шопена / за Србина фрула је створена“. Далеко до тога да она није за свестрано музичко образовање, она само опомиње да не треба заборављати сопствене корене, сопствене обичаје, већ их треба неговати а не занемаривати, не потискати у заборав. Брижно, а пре свега племенито размишљање и опомињање.

Међу бројним мотивима битно је напоменути и песме које дају највиши смисао нашем постојању, које су преплављене духовним осећањем православља. Сопственом проницљивошћу разголићује карактерне црте оних који су се отуђили од вере, који чине злодела, који су увек спремни да зло враћају злим не схватајући да га тако још више уврежују у међуљудске односе, да их воде до суноврата, до самоуништења.

Њена поезија истиче јачину доживљеног у сопственом току, опомињући на неумитну пролазност, тражећи начина да се сваки суочи са њом јер би тако

било мање зала а прасуштина човековог постојања била би смисленија и Богоугоднија јер се не би удаљавали из духовних сфера где прожетост љубављу и хуманизмом доминира. Човек би опстао очовечен.

Желела бих да Светлану Перишић упоредим са познатом књижевницом са села Миленом Јововић која је истицала у свом поју селу и традиционалне односе као стамени темељ опстанка, не отуђујући се од Творца и чистоте душе наших светаца.

ПЛОДОВИ ЕМОЦИОНАЛНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Драгица Шредер: РАДОЗНАЛО ДЕТЕ У МЕНИ,
ИЗДАЊЕ К.Љ.К. „Мајдан“ Костолац, 2016.

*„По детињству се човек познаје
као по јучру дан“.*

Човек је најближи себи када спозна сопствене снове детињства које га својом енергијом подстичу, непрекидно усмеравају у саму бит безазлених сфера времена чији призори отварају дубине психолошке стварности у којој нема граница између јаве и сна. Они су у међусобном преплету а њихов спој ствараоцу дари богатство унутрашњег живота и свеколике чари које га надахњују, које му увек отварају издашна врела као истинске светлоказе до благодарног циља, за његово смисленије бивство.

Да би у сопственим делотворењима изнедрио унутрашње богатство, оно божанско, које му је током одрастања даривано, он у фокусу сопственог трајања непрекидно одгонета радозналост почетка властитог изворног бића окрепљујући дух и преиспитујући током детињства формирани душевни склад, склад „златног доба“ како га је Новалис назвао.

Неуморно у стваралачком чину Драгица Шредер, из године у годину под набојем снажне вокације давно уврежене, са неоспорним и видним стваралачким искуством дарује нам књигу за књигом на чије странице утискује књижевне опсервације многобројних литерарних ствараоца. То су углавном двојезичне књиге које она преводи са српског језика на немачки и обратно. Дакле, и ова књига насловљена РАДОЗНАЛО ДЕТЕ У МЕНИ садржи песме и приче за малу и велику децу, које је она не-

уморно преводила, уобличивши их тако у литерарно вредну и интересантну књигу. Њен избор је усмерен пре свега, на оне ствараоце који по божанском промислу утискују у време експресивне слике које пак са својим садржајем уздижу из природног амбијента а које имају већ утемељену добро знану књижевну надградњу. Кроз дела аутора из Србије, Републике Српске, Немачке, БиХ, Македоније, Шпаније преламају се духовне вредности различитих култура, дарови са великог пространства множе у чулима читалаца светилне честице једне људске духовне сродности. Њихова темељна одредница из сабраних како прозних, тако и лирских дела, читаоца упућују на размишљање о преимућству различитог унутрашњег живота сваког појединца који је аутора узносио изнад свакидашњице, дакле, Драгица Шредер, је вешто и успешно успела да их сједини у једну целину указујући на најблагородније вредности.

Понеки аутори у лирским сликама исказују разиграност речи, док други успешно успевају да разбуктају читалачку машту сопственим егзистенцијалним датостима из којих искриче њихове радости, али и животни пораз и слутње као неминуовности. Понегде су недоумице испред животним загонеткама провокативне и парадоксалне. То су истине живота људи који се често враћају у детињство, који све чешће призивају њихову безбрижност али и тежњу за што бржим одрастањем јер сада, пред призорима реалног света најрађе би да затворе очи, када већ немају моћ да га преобрате.

Посебна вредност и лепота књиге је (да опет нагласим) вешто изабрана тематска складност која засењује једно време препуно људских сукоба а њена темељна одредница је призивање на људску заједницу, на љубав чисту и раскошну која би била налик на ону коју је свако од нас осећао, са којом је стасавао. Да-

како, не може се занемарити вредност језика који у пуној мери истиче чари детињства и усмеравање ка хуманости у одрастању, које дотичу унутрашњи живот сваког истинског богоугодног ствараоца.

Лепоти књиге доприноси и илустрација на корицама ликовне уметнице наиве Зузане Верески која одише ауроралним тоновима, дакле свитањем јутарње зоре са лепршавим и анђеоским указивањем на истинску димензију светионика у бурном мору одрастања.

Још једном Драгица Шредер је доказала изнедрен унутрашњи екстракт са страственим повратком изворном бићу, и вишесмисленост како лирских тако и прозних одлика датих кроз поруке одабраних стваралаца.

ЕНТУЗИЈАЗАМ КАО ПОКРЕТАЧ СТВАРАЛАЧКИХ ПОРИВА

*„Нема сјаса без врлине, нема
врлина без рада“*

Као што је највећи пријатељ истине време, тако је упорност неговања стваралачких порива, неисцрпна ризница обликовања способности стварања врлина које човеку осмишљавају трајање, осветљавају животоударне путеве.

Тако осмишљено трајање Творац је подарио ДРАГИЦИ ШРЕДЕР, која већ деценијама живи у Немачкој и осим поетских ниски које ниже по страницама књига, она се бави преводилачким радом. Најчешће прозним творевинама писаца којима тренутно склања поетско дозивање светлости у неки бљесковити кутак одакле га у датим тренуцима попут преље, извлачи и суштаственим нитима упреда у песму, узвишену и ничим неомеђену.

Драгица, неуморна у превођењу са немачког језика на српски и обратно, утемељила је већ доминантну линију њеног књижевног рада. Надахнута духовним богатством, може се рећи чак и опчињена њиме, јер веровали или не, ова нова књига насловљена ПРИЗМА ЖИВОТА, је њена двадесет осма по реду која садржи прозне ствараоце који пишу кратке приче. Имајући у виду да ни једна преведена књига не садржи мање од две стотине страница, значи, Драгица је током успешног, али мукотрпног рада, до сада превела на хиљаде страница књижевних творевина писаца широм Европе, који су се нашли сједињени у штампаним књигама. Није она бирала литерарне радове писаца по националној припадности, бирала их је по вредновању оног што су они јавности презентовали. Ревносна, у свом раду,

она постиже punu аутентичност превода њихових дела, поштујући тако њихову мисаоност, разлиста-лог говора у коме таласају немерљиве силе израза, немерљиве и снажне поруке народа коме припадају. Она успешно обједињује различите културе средина одакле су дошли и средине у којој су се обједињени нашли. Њена космолошка визија из недосежних сфера бивства, успешно се сједињује са културом народа на чији језик преводи а са којим се одавно сродила. Непосустала, са неугасивим стваралачким жаром у себи, објективно и свесрдно обједињује две литерарно духовне егзистенције додајући им ноту културе језика на који преводи, а коме она после деценијског рада даје екуменски стилски израз творећи усталасале мисли. Дакако, томе доприноси и њена селекција при одабирању како аутора, тако и тематских целина. Таквим ставом она промовише мисију сједињавања свеколиких књижевних домета, стварајући једну свечовчанску слику писане речи.

Драгица Шредер, не штеди ни себе, ни своје време, јер добро је знано да носи у себи дубоке пориве радних навика које јој без ограничења отварају вратнице човекољубља и дају јој снагу да истрајава у свакој започетој творевини која се нађе у њеним, увек вредним и дародарним рукама. Оснажена таквим биолошким и психолошким потенцијалима, она је увек спремна на нови подухват, нови стваралачки чин.

Двојезична књига ПРИЗМА ЖИВОТА, садржи двадесет пет познатих и признатих имена у сфери књижевног стваралаштва писаца кратких прича, сабраних са различитих географских подручја, али који су своју другу домовину нашли у Немачкој. Међу њима су писци: руски, немачки, српски, турски, македонски, чешки, шпански, ирански...

Таматика прича је разноврсна, почев од романтичарских заноса, до савремених литерарних целина.

Неке приче прожете су хамлетовским недоумицама, неке донкихотским узалудностима, налик на свакодневицу људских разлаганих судбина, на настојање да се оне поставе на реалистичке а пре свега хумане темеље. Важно је да у сваком трену буду у милости Божијој јер је она најузвишенија водила ка истинским вредностима, ка којој би требало свако очовечено биће да тежи. Само тако ће имати снагу са којом могу увек остати будни, са којом могу умилоствити и препознати Исуса Христа, који даје љубав свима подједнако, али сваки човек носи у себи различите потенцијале за њено прихватање. У многим причама, са различитим садржајима у много чему се препознаје љубав, препознаје се тежња за њен досег, за очување најузвишенијих вредности које међу људима сеју и чувају мир и слогу за хуманизовање међуљудских односа које чудотворе сваки трен бивства.

Драгица Шредер, са умесним замахом избора прозе многонационалних писаца интуитивно прониче у различите духовне вредности које обједињују међуљудске односе усмеравајући их на стазе вечности, на којима само љубав клија без деструктивних сечива мржње.

ДОДИР БЛАГОДАРНОГ ОГЊА

Славица Пејовић: У бескрају трајања, издавач
Косовска Митровица и Мајдан Костолац, 2016.

*„Само слаби не усуђују се да
буду њраведни“
Тајоре*

Кад се лепота окружења удружи са истином а урођени таленат од Творца подарен пробуди, лако је уочити смисленост отвореног пута, још је лакше закорачити до његових благодарних, духовношћу усталасалих предела. Они се нуде врлинама и свеколиким вредностима које човека оплемењују вредносним бескрајима бивствовања. На њима нема посртања, још мање посустајања за остваривање циљева који се у души, у свести изабраних размножавају. Уливају му неугасиву наду, схватање стварности и лако разрешавање намножених Гордијевих чворова који се намећу у свакодневици живљења.

Славица Пејовић, са новом поетском књигом У БЕСКРАЈУ ТРАЈАЊА, сигурним корацима залази у чародарни бескрај, интензивно прожета аутентичним песничким сликама.

Поетеса Славица већ по препознатљивој, али и реткој у српском литерарном чину, форми испеваних стихова, узлеће са постоља жара и озрачује духовне вертикале највиших идеала и хуманистичких идеја преобраћених у врлине. Њен пој о елементарним тренуцима трајања ствара примамљиве мозаике слика. Оне су испреплетане са често необузданом сетом, али још чешће ведрином њеног духа. На страницама белине хартије нижу се сугестивни призори неомеђени сувишним објашњењима откривајући њен микрокосмос, њен особени таленат, такорећи незауостављив у

континуитету. Кроз њега кроз намножене слике са доста архаичних речи које, у сваком случају, додају вредност искреношћу мисли, али и молитвено исплетеним светлинама.

Дакле, њено поетско исказивање је по свему оригинално јер су стихови кратки али са разуђеним и вредним асоцијацијама и још успешнијим порукама, а како то и сам класик руске књижевности, А.П.Чехов каже: „Краткоћа је сестра талента“, те њено инспирацијско жариште које је увек у фокусу песникињиних интересовања, даје читалачкој публици многоструке врине писаних речи.

Баш та краткоћа испеваних песама указује на вредност духа у обзору њених трајања. Бескoначном, где васкрсава српска национална свест, словенска мирољубивост а надасве културно надахнуће за трајање и опстајање кроз све таласе мрачних тренутака.

Има се утисак да све што је мрачни плашт бесмислености ширио, преображава се у смисленост која без престанка рађа плодовље узлета кроз нијансиран израз поетесе која гради инвентиван стих.

Кроз митско оглашавање, ублажава понекад неподно-шљиву реалност:

*„Виле приходкиње
Дарове приносе
За трајање лепоте
љубав вечну.*

*Сну што бди
И вилама
Приходи!“*

Дакле, поетеса и мит и стварност, кроз изразите рефлексije уводи у једну раван, закружујући их у светлу мисао у сваком погледу ублажавајући, јер њој

дарују креативну енергију а читаоцу загледаност у стварност, у једно размишљање у коме наводи спасоносни зов у будућност која обећава.

У поетском исказу Славице Пејовић, у нанизаним стиховима, истичу се мотиви свеколике љубави, који указују на њену духовну опредељеност, на вапај за обожавањем и призивом добра, за обожењем свих људи који обневидели ходајући мисле само на себе:

*„Тебе
Не виде
Што себе си
У мене преточио.
Гладној
Љубав дао
Љубав да постанем.
И да је њима
Њима
Дарим...“*

Не виде љубав, не осећају потребу да је деле сваком невољнику који за њом вапи, а таквих је нажалост премного међу нама, премного у свету.

Како је то чинио наш владика Николај Велимировић, тако и Славица позива свом снагом сопствене душе да се људи обоже, да их буде што више налик на икону Божију, да би на овоземаљском свету, владао мир међу људима уместо раширене мржње која затире многе животе најчешће недужних, оних Христоликих.

Кроз епистоларни облик поетесиних рефлексија она наговештава све дарове додира благодатног огња, наговештава истину и правду која би требала да се устоличи у људске мисли и делотворења.

Томина седмица,
19.04.2017.

ЧУДОТВОРИВЕ ЛЕПОТЕ ПРИРОДНОГ ОКРУЖЕЊА

*„Вредности лепоте је у бескрајној
разноликости видова под којима нам
се јавља. У њој је њена ошлемањујућа
снага и њена највећа драж.“*

Андрић

Осмишљавање бивства богатије је уколико окружење посматрамо широко отворених очију, уколико нам је обневиделост непозната. Мудрост је у том окружењу када смо спремни да на путу и када га тамнина прекрива угледамо макар зрнце светлости, осетити светлице које ће нас напајати снагом креативног истрајавања. Чудотвориве лепоте тада израђају попут пролећног клијања биљака а стваралачки потенцијали почињу да струје мислима надахњујући.

Читајући поетску творевину Радмиле Несторов коју је насловила МУЊЕ И КРИНОВИ, такав доживљај доминира у атмосфери чудотворивих мисли нанизаних у стиховима ове песникиње, у експанзији су мотиви пре свега природе, љубави према њеним чаровитим привлачностима, завичајни мотиви описану уз видну сугестију упечатљивих детаља где доминира неспутаност романтичног духа.

Сам наслов поетске књиге МУЊЕ И КРИНОВИ неумитно асоцира на моћ, правду и лепоту (на гробовима многих владара љиљан је саставни део обележја), сама песникиња Радмила овако насловљену књигу одабрала је верујући у лепоту и моћне поруке поетских речи јер је цела књига саздана од истакнутог надахнућа природним лепотама и видне духовне будности.

Са уводном песмом Теби, као да објашњава сопствени вапај за смисленошћу, трагачким узбуђењем вечном кружењу свега, непрекидном обнављању суштинских феномена постојања и поновном клијању које се увек изнова обнавља.

Готово да нема стиха у коме није укорењено само жариште лепота, и то вишезначајних, које отварају читаоцу мисао асоцијације једног оригиналног и само овој поетеси својственог света са благородног надахнућа природног окружења а пре свега као дара Божијег. У фокусу тог жаришта израћају светлице са разлисталом надом да ће се кроз димензије времена постепено међу људима смањивати тензија сукоба које их воде до самоуништења. Она призива „један осмех / један додир“ који би је покренуо и не само њу већ свако људско биће на добротиништва, на очување овоземаљског бивства. Окренута на егзистенцијална оплемењивања, она у свакој светлици макар и наговештеној, види љубав. Ону исконску, ону божанску која преображава злодело у добродетелност а самим тим дајући јој све атрибуте вечне свежине трајања.

Радмилино поетско појање увек је конкретно и јасно, са мало метафоричног казивања било да је ком жанру окренута.

Када је реч о родољубивој поезији, она немуштим криком унутрашње побуне каже:

*„Миришем дивног Божура цвет
и телом ми струји лепота нека
и сваки цвет
јунак беше
и једна душа човека.“*

(КОСОВСКИ БОЖУРИ)

Дакле, она је за поетско казивање одабрала различите тематске целине из наше сурове стварности, и не ако давне прошлости, и то зарад опомене да се оне не понављају, да човечност не затиру:

*„На брду малом
На крају града,
Четиристотина бреза белих
Олисталих веселих“...*

*Поздрав за јунаке и Русе и Србе
клањамо се слободно...*

(ВИДОВДАН)

НЕУНИШТИВИ КОРЕНИ ЗАВИЧАЈНЕ ОДАНОСТИ

Спасенија Цана Сладојев: НОВИ САД обистењен
сан, издавач: Друштво новинара Војводине ИК
Прометеј, Нови Сад 2016.год.

*Каг љубав људским душама јосїодари
обасјавају их најузвишенији хоризонџи
блаїодарја*

Сев светлости заснован у дубини душе са првим погледом на небески свод никада не гасне, нити се та линија која са погледом урони и вазнесе клицу и несвесног животодарног усхита може стањити, може прекинути. Она је попут Аријаднине нити која опстаје да би чувала и спашавала љубав и чежњу ма на које пределе буде отворена стаза бивствовања.

Спасенија Цана Сладојев, у свом надахнутом лирском поју посвећеном граду Новом Саду, то доказује већ са уводним стиховима:

„Док варничи плавобојна радост душе
И прште звезде
И љуби те месец млад
Хтела бих
А ти ми дозволи узвишени граде
Да славим лепоту коју просијаваш“...

Да, баш те звезде, међу које се таква нит грана ширећи своје корене, та лепота жарног сјаја, која је током живота увек ненаметљиво присутна, и увек изнова буди се у свести, градећи духовну трајност јаве и сна, оглашвајући се благодарним свитањем поји нас блаженством и проклијава оплемењена трајања. Тако чини живототворну стазу бременитијом мудростима уводећи је до „највиших врхова света“.

Песникиња Спасенија Цана, не прецењује своју оданост родној груди, она попут вредне прељ е ниже

на узвртело вретено неугасиву љубав према сопственом граду којом плододари, како себе, тако и сваког читаоца који зарања у њене поруке упућујући га и указујући му на трајне вредности животодарног тока који би сваки човек требао да носи у себи, да он из њега попут заштитног штита израња, наткриљује га до лакшег, до увек светлијег и богоугоднијег раздањивања. У супротном човек би био попут андроида без емоција трујући неделима свеколики људски лик.

Дакле, славећи лепоту града који просијава узносећи бескрајну љубав према њему, она кроз ту жарну мрежу блиста попут светилишта, штитећи га од пролазности. Штитећи мотиве људског постојања, јер шта би се збило да ти мотиви не израњају из љубави?! Она је та снага са којом се човек ваздан сукобљава и бори за њен опстанак, за што већу хармонију међу људима. У томе и јесте егзистенцијална оправданост која би била неопходна у свакој човековој мисли, у сваком његовом делу, свакако доброделателном а не разарајућем.

Милутин Ж. Павлов у својој рецензији, поред осталог каже:

„... град беле порте отворених звоника који грле, љубе и верују, и трају за асталом где је хлеб раван изласку сунца у трајању“. Да, за град Нови Сад који може сваком пролазнику да усмери вид на божанске пропорције из којих жедне може да напаја светлошћу а гладне да нахрани својим лепотама, и тако му облаготвори сваки мотив битисања, зарад што смисленијег, што богоугоднијег и доследнијег испуњавања људскости.

У књизи су коришћене илустрације Бранкице Божић и Архива Прометеја, које читаоцу отварају прелепе пределе равнице са житним класјем, као симболом свеколиких плодова за људски опстанак, старих фотографија градских сакралних здања и лепоте, узлетеих голубова весника мира и спасења.

ИЗМАГЛИЦЕ И СВЕТЛИЦЕ БИВСТВА

Владимир Кирда Болхорвес: КАЛЕМЕГДАНСКИ
ДРУМОВИ, ауторово издање, Нови Сад, 2012.

*„Где има мноґо светлостѣи,
ѣу су и сенке дубоке“.*
Дигро

Ако човек зађе макар и на маргине измаглица, отворио је вратнице једног мукотрпног лутања. Усталасала безнадност полако почиње да мења и само стање свести, почиње борба за опстанак. Човек који уме да проналази упориште у дружењу са пријатељима, у свакој дубини која га домами и у којој тамне обресе сенки замагљују вид, има моћ да угледа светлост свенаде, да разграничи вредности које су неопходне за обликовање снова, али и за разграничење нова од стварности.

Са таквим димензијама он често бива у дослуху са вишим енергијама од којих убира снагу и моћ, ослабљен отвара разнолике видике и постављајући испред свега дужност бивства, убира плодовље које са њом постиже.

То плодовље је божански дар који може само искрено пријатељство да дарива да би удруженим снагама остваривали циљеве који се попут пчелињих ројева множе трагајући за поленом животворја. Класик руске књижевности, велики Достојевски је рекао: „Колико је људи који не мисле сами, него живе од мисли које им пријатељи наговесте“. Тако се успешније све савлађује, тако се успешније разграђују и одбацују наметане догме, самим тим мењају се погледи на свет. Млади у спознајама сазревају, доживљавају промене у свим сферама трајања. Набујала младост акумулира знање свеколика лутања брзином ластиних крила затире. Млади постају истински ерудити у својим

звањима јер илузије полета успешно замењују делима која им засењују празнине. Усхићено по тркачким стазама челиче младост, не одупирући се ни налетима еротских страсти којима се без размишљања предају макар то била и феминисткиња Анђелка, или било која друга стасита девојка, важно је утишати узбуркани занесењачки занос. У својим дијалозима академског нивоа они досежу тродимензионалне азурне висине, где још жешће разбуктавају чаролије снова и јаве.

Роман, или сага аутобиографских кажа (попут старонордијске богиње Саге) искричи искуством и знањем самог аутора Владимира Кирде Борхорвеса, који је асоцијативно насловио КАЛЕМЕГДАНСКИ ДРУМОВИ. Он читалачку публику самим садржајем нагони да схвати и оправдава његов стваралачки порив разuverавајући га да дефинисану филозофију Хеутераније, понуди као животни модел којим ће на планети Земљи завладати племенитији односи а хуманизам људи да зари свачије очи, да се отворе и сазру божански видици. Утопијске амбиције главног јунака Алека, или само назнаке сазревања будућих могућих промена?! Јер Алек је зналац свих потки у архитектури, жељан да сваког трена на њих указује, да их разрешава са мегаломанском жељом да достигне недостигнуто, да сваку животну празнину испуни истином и лепотом. Он код својих пријатеља стиче снажно упориште преобраћајући и њих да прихвате његову идеологију, макад само делимично.

Незауостављива вртешка живота Алеку ствара, множи и уобличава духовне потенцијале и у самом трагалачком чину, заносу, усмерава га да разгранате асоцијације слаже у животвориви мозаик не би ли се тако приближио универзалној тачки која покреће човекову судбину, која је разлаже или кристализује из ње саму суштину. Чак и ону битну истину која посебно наглашава живот, савлађујући сваку препреку да

нема посусталости да би изнова оснажен, али никада поражен био доследан оној загонетки која ће му дати снагу заноса, која ће му вратити самопоуздање.

Владимир Кирга је у својој тежњи да у роману прикаже праве животне вредности, без обзира колико се вртешка живота брзо и често окреће, без сумње, он у томе успева. Успешно хрли ка самом врху да његово приповедање достигне пажње вредан и провокативан жанр, што и успева. Главни јунак Алек у доминантном разговору са тетом Еленом често наглашава да је у „погледу на свет космополит а у погледу на архитектуру национално романтик“. Са њом је као са својим пријатељима водио конструктивне разговоре у којима није било празнина где би се читалац на њиховом дну губио. Напротив, у њима су увек светлуцале стваралачка имена као што је Његош, Александар Дероко, потом хуманистички Октобарска револуција у Русији која је на ове просторе довела много талентованих руских емиграната. Валериј Станишевски, Николај Петровић Красни дворски архитекта династије Романов... Мудри разговори са мудрој тетом Еленом били су често подстицајни за Владимиров стваралачки чин.

Код појединих књижевних јунака читалац примећује грумен метафизичког жара. Они често стреме лирском поимању њиховог ега. Амбициони су и не посустају ни пред каквим препрекама. Они не мачем, попут Александра Македонског, већ снагом мисли и сопственом испреношћу разрешавају многоструке гордијеве чворове. Не либе се да губе време, већ се препуштају међусобним надмудривањима које се отежу и које попримају мегаломанске замисли. Тако, сам Алек временом сопственим радом и искуством дотиче сам врх навира слика које уморене мисли али и полако отварају пут отелотворења многих идеја које би претварао у стварност.

Сам аутор Владимир Кирда у вртешки надахнућа вешто је уобличавао многоструке ликове ове занимљиве каже чији је императив архитектура и грађевинарство. Чини то елоквентно и надахнуто. Развијао је ораторску радњу у роману, стицао нове идеје. Необичном реториком залазио и у историјске чињенице времена у протоку и успешно се фокусирао на постављене циљеве за њихово што занимљивије излагање, за саму читалачку публику надограђивао би радњу романа што успешније, чак и ликовима из грчке митологије али и стварним придошлицама из светског естаблишмента. Чинио је то кроз раскошне и ускомешане слике једног доба приказујући их у новонасталом светлу разлисталих ситуација. У опширним дискусијама са колегама архитектуре, и у жељи да наметне хуманистички приступ мењању града његов јунак Алек је размишљао да од њега створи еденски врт додајући и укорјењујући чар природе у свакој новонасталој изградњи, да милионско људско станиште поприма један истински хуманистички изглед, једно ново светло, Кирда је, ако не свим ликовима у роману, бар Алеку уобличавао уметнички дух неисцрпног сензибилитета који изазива самог читаоца на размишљање. И, на питање хоће ли успети да таквим ставом свету приушти, да попуни сваку празнину из које би искричавим слаповима прштала могућа светлост, он је наговештавао непрекидно успех.

Како радња романа све више одмиче, његови литерарни јунаци попримају свестрану разгранатост у штиву, и полако постају да буду све видљивији актери придружујући се аутору да га усмеравају у проширивању тематике, али и да постају истински његови критичари који не одустају да своје стечено искуство даре и надахњују писца из разуђених многоструких области. Дају му знање право ерудите који са њима продубљује и проширује започету тема-

тику у фокус самог жаришта аутобиографије. Множе му онтолошке мисли које аутор вешто користи за наставак, за проширење раскошности речи којима обликује реченице у исказивању раздраганих радњи сједињених у еху традиционалног бруја.

Са протоком времена мења се много тога. Владимир Кирда у радњу романа уводи поред главног књижевног актера и још много других личности, уводи новр идеје са напреднијим и времену погоднијим особама. Његови јунаци са одрастањем, са стицањем нових спознаја, формирају се углавном у особе са позитивним карактерним особинама, те им је и мото плодотворнији. А, зар им то није био императив док су по групама седели у скамијама, док су множили надахнућа цртајући како скице нових здања, тако и скице живота.

Сасвим је извесно да сви полако постају прагматичнији, са приступом животним вредностима мењају и животну филозофију.

Зашли су у време када налазе нове изазове у путовањима, спознајама других предела, других духовних култура које одишу прастарим начином новоспознатих вредности. Диве се прастарим архитектонским здањима на којима се јасно види прохујало време, али њихова нагомилана патина им даје нове наде, изазивачки делује на њих.

Пажљиво прате знакове на путу, самоувереност им се јача. Отварањем нових видика, проширују и сопствена знања која сам аутор веома вешто фокусира на њихове стазе. Стечене вредности указују на младалачке заблуде, мада још увек живе у илузијама, да су баш они ти који ће мењати много чега, пре свега целокупну светску архитектуру. Мегаломанске заблуде никако да пресахну. Дух времена безбрижних дана полако поприма уверење да самоусавршавање никада не престаје, те и несвесно себи, књижевни јунаци Кирдини, су себи

постављали приоритет за напредовање, за што више спознаја. Есперантски и хипи покрети полако су занемаривани, почели су да гасну, а уступају место вредностима које ново време доноси, пре свега историјским чињеницама које мењају цивилизацијске тековине.

Аутор ове саге Кирда просто гомила грумење амбиција које ће узети на светлост дана његову замисао многотомних белетристичких записа. Марљиво и вредно ради на томе, истичући и указујући на вредности порука желећи да наука и духовни узлети људи буду увек приоритетни у бивствовању без безуспешног лутања и трагања. Мада зна да свако трагање може да уроди плодом. Скоро да је осуђен на страствовање, да сакупља плодотвориве идеје које ће утицати да му замисао заживи, да њени утицаји оплемене душу и срца људства, да етички принципи буду стожер егзистенцијалности, буду стожер једне напредне и благодатне цивилизације, која ће у свом оживотворењу да буду узнета до небеских висина, уместо да тоне у бездне провалије.

Осликавајући дух безбрижних дана, дакако, да он мора бити прожет оним светлицама које покрећу сва човекова чула, да би слика која се презентује читалачкој публици била што комплетнија, што уверљивија, Кирда у свој концепт у једној целини укључује и љубав. Укључује занос мушкарца пред женском лепотом, његовом дивљењу, његовим усталасалим сновима који су као неисцрпни светлоказ што код главног јунака Алека изазивају занос, а који се претвара и испољава у поетском говору. ОНА, попут Ане Карењине браком је заветована према много старијем мушкарцу, ОН попут Вроњског, не хаје за тај завет, нарушава основу, али без оне храбрости коју је имао Вроњски не досеже до оних висина где би убирао плодовље животне пунине. Бежи у свој завичај, а Ана остаје „недосањана мучитељка“ његових дана

и ноћи. Из њених стопа београдским улицама и калемегданским друмовима, не искричи занос наде. Алек постаје жртва шибицара и превараната губећи новац, схвативши да не треба да се коцка властитим животом на местима где наивце увек вреба алин зјап.

Владимир Кирда Болхоровес, попут класика Достојевског продубљује и нашироко обликује ликове и радње романа, надграђује их различитим садржајима, традиционалним чињеницама времена које доноси промене и многоструке различитости. Таквим приповедањем, успева да задржи пажњу читалачке публике. Полако нестају оне интелектуалне причаонице као на познато самом почетку у којима би се водиле темпераментне полемике. Суочен са стварношћу једног времена у исповедању је разуђени, поготово када описује културна здања старог Београда и оне који су га архитектонски обликовали остављајући им печат тог доба. Прохујало, али који траје на њиховим делима.

И познато стилско изражавање као и поетско код Кирде је необично, распрхнута је она класична форма, те садржај поприма неку модернију тезу која је у складу са временом у коме настаје. Примећује се како искриче метафоричке поруке које додају универзалну вредност опомене која се назире и која је врло поучна и вредна да читалац о њој размишља.

ЖИВОТОДАРНО ЛИРСКО ВРЕЛО

Владимир Кирда Болхорвес: Растварање ветром и ватром, ауторово издање 2012.

*Иронија је њојас за
иливање
реком живоша*

Неко цео живот проживи притишњен мутним таласима свакодневице а да реком живота не научи да плива. Учаурен у непреточној мрачности осаме, која му се све више уврежује у сваку пору, не дозвољавајући да се надмудрује лирским исказима у супарништву оватреним, ветром разбукталим бивством, пропушта све атрибуте оплемењивања свакодневице.

Све израженија отуђеност међу људима затвара сваки простор за поетско изражавање песника, стварајући им утисак да су сувишни са свеколиким искричавим асоцијацијама, њиховим чародејним исказима, које нам сложене у разнолике мозаике нуде.

Често несхватљиви са разгранатим метафорама које се понекад погрешно протумече не истичући оно елементарно, не отварајући цивилизацијске хоризонте таворе несхваћени. Створен је привид донкихотске безнадежности од гласног призивања на буђење таласа узвишеног поимања поетских порука и њихове немоћи да се чују. Стварају се заблуде са упозоравањем на целебну вредност поетских речи, које својим протоком кроз суштину бивства, имају моћ да отварају свеколика врела, да живе учине садржанијим, благодарнијим а самим тим и богоугоднијим.

ВЛАДИМИР КИРДА БОЛХОРВЕС, са изразито необичним лирским појем сабраним на страницама књиге РАСТВАРАЊЕ ВЕТРОМ И ВАТРОМ, отклања такве заблуде изазивајући читаоца да не упире погледом у празнине већ да оживи и спозна саму срж

живота да би попут небеског ковача Хефеста у својој ковачници, на наковању исковао довољно звезда које ће му светлошћу озарити и у стварност преобразити сваку опсесију, сваку нараслу жудњу за бесмртношћу, указујући му на прави, Теодуловом вољом подарен пут, преображавајући га од невољника у срећника, откривајући тако суштински идентитет бивства.

Ова лирика, модерног поетског говора, коју нам Владимир - Кирда нуди са страница споменуте књиге, читалачкој публици указује на једну проницљиву логику, на један кохерентан однос према животу. Отуда је необична јер поетске слике непрекидно сведоче о тежњи да верно прикажу животне вредности отварајући једно опажање стварности без улепшаних и заводећих заблуда, без истицања ненаметљивог обзора, без таласа ефемерности.

Свих петнаест поетских кругова, било да су завичајне или друге тематске целине у којима аутор као неуморни трагалац ослобађа свој исказ окова, да би се, јасно дефинисана истина истакла, или макар наслутила, маме читаоца да књигу не испушта из руку. Сасвим је сигурно да Владимир Кирда указује и отвара пут у саму срж веродостојног бивства.

Није лака спознаја шта је све време у свој дуб утискало кроз вековна хујања пречестих сукоба и несугласица међу људима. Песник само на њему својствен начин поја, ужурбано бележи и спретно искрицама ироније ублажава. При томе он доброту душе не оцрњује осудима, већ благим пребацавањем, али никако не потире, нека све кад тад својим светлицама, ако не ватром, буде макар мали сев за потомства, за све будуће генерације сачуван у неком кутку незаборава. Ти будући нараштаји мораће да вагају свако дело, сваки чин да би јасно разграничили добро од злотворења, да би се клонили богохулних чињења.

У песниковој поруци ЛЕКЦИЈА У ЉУДСКОЈ ИСТОРИЈИ, зари једна праведност, једно људско размишљање:

*„У суштини сам анационалан апартид.
Као ветрови и облаци, пожари и таласи.
Да ме некаква сила примора да се одределим
којој бих нацији и држави пристао да припадам.
Догматизам и фанатизам сада су
Уграђени у смерност, љубазност,
У свеопшту дисциплину, задивљујући уредност.
Самосвест је онде одевена у скромност“.*

Непрекидна колебања, наметање дилема, а у суштини, у подсвести, човеку је дубоким резом утиснуто у души: ЧОВЕК СИ! Божја творевина, налик на Христа, било би богоугодно да то једном заувек схватиш, да се тако и понашаш, да твој сваки чин увек буде доброделателан, дакле, твоја дела зарад људског опстанка, зарад мира неопходно је да увек буду последна твом лику, смерна. Имај у виду да мрачне сенке које често утискаш у време историје, увек искрсавају у неминовним истинама. Кирда својим начином размишљања не дозвољава да у човеку хуманост пресахне. Он опомиње човека, истиче: „Чак ни животиње не унакарађује – најодвратнија карактерна особина“... Саветује нам да будемо увек људи, да оплемењујемо свакодневицу духовним узлетима.

Песник Владимир Кирда, даротелан кроз своје поетске исказе хуманим саветима и ако је најчешће нажалост, начином мишљења усамљеник који попут Рилкеа познаје трагику индивидуалности до самих дубина, исказе уобличава као феномен једног времена, ипак, чини то под плаштом романтике и искрене праведности кад у песми насловљеној ПОХЛЕПА – КАКО ЈЕ САТРЕТИ, истиче:

*„Двоножне наказе унакарађене су
свакојаким похлепама: за новцем,
за привилегијама, за почастима, за славом,
за сексом, за удобним, атрактивним животом...“*

Тако песник води дијалог са празном хартијом не би ли код оних незајажљивих и помамних за стицањем материјалних добара, и свеколиких богохулних престижа, пробудио савест. А, савест, ти најмрачнији окови душе, ојачани похлепом, без иједне духовне светлице, најчешће је успавана, најчешће губи духовне ослонце, постаје све више материјализована.

Од старогрчких и римских песника, до данашњих савременика, који гласним речима буде успаване, не би ли макар делић истине у изговореним речима у песми препознали. Још је Христос својим апостолима – ученицима говорио: „Небо и земља проћи ће, али речи моје неће проћи“. Јер „песнички језик“ је „језик истине“.

Владимирове лирске исповести, препуне чежње за праведношћу, са осетним музичким тактовима које проткивају проток речи са освежавајућом иронијом даре читаоцу необичан ужитак, видно га подстакну истакнутим лекцијама у људској историји да би талас те ироније „Растварани ветром и ватром“ били сачувани од безнадежности, били поштеђени опсесија извируће жудње за бесмртношћу. Да не би ли свој вид упирали у празнине већ у сјај звезда које би заиста угледали схватајући саму суштину људског бивства.

Велико је благодарје Владимир Кирда унео у поетски пој са својим чудесним, ахраизмом, још чудеснијим кованицама које понегде севну. Веома је опширан у поетском исказу што је битно за слој значења и звук песме којој додаје још једну врлину: истиче естетику и открива заборављене поруке, јер истина је да је од свих чуда, највеће чудо Реч! Насловљена књига Растварање ветром и ватром, то доказује тематским садржајем сваке вишеслојне поетске творевине.

КАД ПРОШЛОСТ КРОЗ ВЕКОВЕ СВЕТЛИ

*Стварности нанизаних речи
на страницама ове књиџе
нека буде поушоказ за бољу
будућности*

Ходочашће кроз прохујале деценије и бележење најзначајнијих трагова у њима, отвара човеку вре-ла неизмерног поштовања и дивљења, јер величина једног народа огледа се у односу сећања на претке и њихова чињења која откривају њихове онтолошке темеље и етно-културолошке стварности.

МИЛУТИН МИЛЕ ЈАНКОВИЋ, своје родољубље доказао је сачињеном монографијом. Видно прожет немерљивим тренуцима и продубљеним аналитичким посезањем у свеколике сфере традиционалних односа српског живља, није могао да одоли да кроз мукотрпан истраживачки рад, сваки и најмањи траг не преточи у писане речи. Он их је сабрао на странице књиге

МОНОГРАФИЈЕ СЕЛА ТИЋЕВАЦ

успевши да прикаже не тако давно време са опсежним историјским и идеолошким превирањима. Учинио је то веома студиозно, бележећи и расчлањавајући све неопходне елементе за ову врсту литерарног исказивања, учинио је то зарад сећања на оне којих више нема а који су својим бивствовањем на овим пределима оставили иза себе неописива цивилизацијска дела, доказујући сопствену снагу, меру и склад бесценних карактеристика живљења. Њима су проицирали у будућност, као сновидовници, у њене бразде сејали светлице жара сопствених душа.

Милутин Јанковић, као хроничар, није имао ни мало лак задатак око прикупљања свих неопходних података почев од географских описа и карактеристика безбројних топонима краја, првог и другог српског устанка, првог и другог светског рата... као и свега

што је уследило и што је било неминовно чинити чији су актери били сами грађани села Тићевац. Неволје у које су у то време сустизале ове пределе надвијале су тамни и тегобни плашт изнад њих, а кроз историју биле су безбројне и увек су једна другу смењивале...

Посежући у смисао традиционалних вредности које су прожимале негдашње живљење становника, Јанковић је смислено евоцирао свеколике судбине које су се увек смењивале и рађале последице често неподношљиве а које су биле плодови моралних идеала тог времена.

Монографија коју је Јанковић приредио је смислено и стручно саздана, са веома сликовитим описима а поткрепљена је многобројним фотографијама. Оно што најчешће светли из речи то је живописни опис предела као Божије творевине коју је људска рука дограђивала остављајући иза себе сва делотворења, често кроз велике патње, мукотрпан рад и безбројне жртве.

И, као сваки хроничар, није могао да заобиђе великог заљубљеника у српске пределе које је Феликс Коњиц (1829 -1904) обилазећи, и у њима боравећи описивао, приказујући их у свој њиховој руралној лепоти као и чудесног и богоугодног гостопримства српског народа, обичаја и расположења које није гасло ни у најтежим тренима.

Неоспорно је да је са овом монографијом аутор даровао житељима Тићевца:

- Незаборава, онима којих више нема на земаљском тлу,

- Онима који сада ходају по одавно утабаним стопама, добронамерни савет да их следе, да у њима не угасне тежња за духовним висинама, ма где да се у овом времену налазе,

- Да чувају својим чињењима традиционалне одnose које су обележје српског народа.

Сасвим је извесно да је Милутин Миле Јанковић, са овом монографијом стао у редове извршних хроничара, јер је у њу утиснуо продоран аналитички дух.

ЉУБАВ КАО ТЕМЕЉ ПОЕТСКОГ ПОЈА

Живојка Милић: Ањине радоснице,
издавач Библиотека „Србољуб Митић Мало Црниће

*Бака, осим родитеља, у
основу одрастања својих
унука ушкива у свешлост
безбрижности и сјамено
ушолоичење хуманих односа
међу људима*

Лирска жуборења оним ствараоцима који су од Бога изабрани, најјача су снага за отварање и духовно сазревање у усмеравању детињства. Тим пре, ако су окружени децом која им својом невиношћу нуде, анимирају тај дар за поистовећивањем са њима, та жуборења постају окосница литерарним даровима многих писаца. Дакле, Божијом вољом даривани, најјачи повод за искорак у ту лепоту непатворену, искрену и чисту су свакако златне нити које су као светилне водиле да се песник јавно огласи и да свој поетски пој усмери деци воде их до благодарног трајања. Стишка поетеса Живојка Милић, која је ту љубав према унуцима осетила, тај флуид који јој осмишљава бивство, који јој из дана у дан отвара издашна врела, следила је отвореног срца смерно му се приклањајући, убирајући плодове које је утемељивала у поетски пој. Надахнућа која попут живог вулкана отварају своја врела претаче у суптилне стихове са порукама најчистије љубави у којој нема ни трунке неодлучности, већ бескрајне космичке привржености коју ни једна сила не може да сломи нити да поремети њен склад.

Онај ко уме да види може да продре у дубину дечјих очију, у њихова срца у којима ће пронаћи топлину, прочитаће ниске читавих невиних и чистих жеља. Пожртвован родитељ или бака као што је то учинила Живојка, може успешно да им отвара вратнице видика која они још увек неискусни нису у стању да угледају, још мање да ходе до њиховог прага, да следе њихову светлост без оних наметаних беспућа којима су деца често склона.

Живојка Милић је стасала испод овог стишког поднебља, стасала до оствареног поетског имена, те је као таква својој унуци Ањи и свом унуку Аци, у књизи насловљеној АЊИНЕ РАДОСНИЦЕ, песме испевала њима као и осталим небеским бисерима у њиховом окружењу. Они су њена узданица, њена најјача снага која јој множи љубав. Мудра кинеска пословица каже: „Сви цветови будућности су у семену садашњости“, она проницљиво, веома добро зна како да уобличава те њене „цветове“ да би животним стазама згртали само врлине а клонили се разарајућих путоказа који би их водили до најгушће таме.

Први део књиге посвећен је њеном унуку Аци и свој осталој деци, а обилује читаво природно богатство сеоских предела и сеоског дворишта које са својим „Житељима“ разбуктавају машту, стишавају радозналост али и отварају разноразне спознаје у одрастању. Дескриптивна сликовитост читаоцу нуди и сво шаренило боја, издашну лепоту плодоваља, разног биља и цветова:

*„Одонула се гиздава ливада
У доламице од смарагда.
Засијали росни драгуљи
У изатканој кошуљи.*

*Ударао цар бумбар
У шарени бубањ.
А пчелице зујалице
Засвирале у фрулице“.*

(МАСЛАЧАК)

У другом делу књиге су песме посвећене бакиној унуци Ањи и деци из њеног окружења, конкретно Генерацији 2007 како је насловљена једна песма. Ања је права Мудрица која уме успешно да фасцинира много одраслијег саговорника. Одлучна је и самопоуздана, са видним већ укореењеним врлинама које је красе. Кроз песму АЊА И ЊЕНИ ДРУГАРИ, песникиња је истакла карактерне црте и њихова битна интересовања:

*„Матеја има бицикл нови,
па га даје другарима у школи,
да повезу један круг, прави је друг.
Ања сурфује по интрнету.
Жели да спозна целу планету.
Питања му тешка поставља
Проверава дал’ све зна та справа“.*

У осталом делу књиге сабране су песме о многобројној деци са којима песникиња Живојка доказује да је детињство непресушан извор аутентичне поезије. Будући да је детињство корен човековог одрастања, човековог живота, Живојка Милић је уложила посебан труд да то детињство буде препуно корисних лепота из руралне средине која одише изворним надахнућима, засењује градску вреву и сивило асфалта.

Живојка сликовитим приказом тих предела открива дечји свет са свим чарима и најраскошнијим лепотама које у човеку трају и множе се са својим оа-

зама мира и спокоја. Неке од песама обликују се благим хумором што је за децу интересантно и води их да проналазе оне светлице које и саме носе у својим очима, у својим мислима.

За Живојку Милић је поезија која осмишљава не само њен, већ и живот оних којима је намењена. Њена поезија је версификаторски дотерана, и са доста успеха углачана. Аутентичног је даха јер плени опеваним пределима, плени једноставношћу израза, она је космотворна сила и један истински образац чистоте оне духовне, оне која нас спаја са Свевишњим.

КАД РОДОЉУБЉЕ МИСЛИ РАСЦВЕТАВА

Петар Вујчић: Изнад белог анђела,
Издавач: К.К.Орфеј са Млаве“ Каменово

*„Шта је на свету задавало више
паиће нејо лудости милосрдних?
Тешко свима који имају љубави,
ако немају још и висине која
надвисује њихово милосрђе“.
(Волиар)*

Када у души човека - песника врхуни родољубље, када незауостављиво расцвета мисли, из њих се рађају читави водотоци речи које се не могу стишати, још мање угушивати. То најбоље доказује поетска исповест Петра М.Вујчића у сабраној књизи коју је насловио ИЗНАД БЕЛОГ АНЂЕЛА.

Петар, асоцирајући на бомбардовање Србије од стране НАТО АЛИЈАНСЕ, које је агресор назвао (каква иронија!) „МИЛОСРДНИ АНЂЕО“, препун огорчења, прожет болним тренуцима које је такво „милосрђе“ изазвало трагичне последице, огорчен због разарања његове домовине, због безбројних жртава, огорчен због разарања мноштва вредности, кроз испеване стихове испољио је негодовање које је верујем идентично сваком искреном родољубу земље Србије. Дакле, песнички субјекат окружен стравичним призорима свих страдалника који су у том „милосрђу“ били мета, тим безумним сејачима смрти, прожет упечатљивом и морбидном сликом једне сурове реалности, носећи дубоко у себи трагику животних судбина, није могао да остане нем. Сопствени вапај, преточио је у нанизане стихове.

Ова поетска творевина „без длаке на језику“ семантички разуђена, обелодањује неисцрпно безумље моћника – сејача смрти у једном времену крајем двадесетог века, о свему богохулном, како уништавању људских живота, тако и људских творевина:

*„Задње пролеће
Двадесетог века
Наша беше
Највећа несрећа,
Место песме славуја
Сирена завија“...*

(ЗАДЊЕ ПРОЛЕЋЕ)

Овом уводном песмом песник наговештава тематски садржај целог поетског поја, истиче нељудске и стравичне последице које су снашле нашу домовину, наш народ. С правом се из дубине душе пита „зашто“?! Изазиваче оволике трагике именује, али не суди јер Бог види све:

*„Не убијајте
Божије слуге
Изнад њих вас
Господ гледа“...
Не кољите
Српску децу,
Зар Ирода
Јоште има“?*

(СРБИЈА)

И песма СВЕТ, указује на постојање једног особеног лирског философирања, на Петрову поетску зрелост који кроз емоције и умно јасним исказом осветљава време пред крај двадесетог века када би људи требали да буду свесни да сатанске науме, да острашћена стања душе требају снагом ума да контролишу:

*„Цели свет је
Једна кућа мала
Свима од Бога сазидана
Ко Нојева лађа
Посред неба плава
Сунцем и месецом
Дању и ноћу огрејана,
Зраком и сенком“...*

Дакле, сво црнило које у човеку намножено обитава, које га усмерава на злочињења, људскошћу и племенитошћу треба да он сам затире, како би деструктивне пориве свесно урушио, затро, и достојанство и моралност као оличење очовечење истакао на светилно битисање, да би љубав у њему била светлица која га неопозиво води до Бога, а из нас не би исчилела и последња искра оне зарне лепоте која нас чини оним за шта смо створени. То је углавном основна порука овог Петровог поетског казивања мудро осмишљена и емоцијама отелотворена.

ПРИЗИВАЊЕ ТРАДИЦИОНАЛНИХ ВРЕДНОСТИ

Петар Вујчић: Бисерница љубави,
Издавач: К.К.Орфеј са Млаве“ Каменово

*„Живети за друге није само закон
дужности него и закон среће“.
(Пруси)*

У целом свету међу (не)људима намножиле се неистине које ремете и трују до апокалиптичних размера међуљудске односе. Изазивају злодела која нису благочестиви темељи за процват човечанства и племениости, већ множење дехуманизованих односа и велика претња за њихов опстанак. Ретке су, или их уопште нема, жеље за дружељубивошћу, за добротиниство, мобама... Све су то опомене да се човек уразуми и да се врати у токове традиционалних односа који су утемељени са светосављем. Да се човек „обожи“ како је то рекао наш владика Николај Велимировић, велики богоугодних и неуморни следбеник православних вредности, јер само тако ће затрти у себи разорне мисли. Песник прониче у дела Божја и има моћ да спонтано ствара, јер „кроз поете говори Бог“, тако је говорио овај наш владика призивајући људе да не окрећу главе од поезије, јер је и сам Творац света, велики поета.

Петар Вујчић, са новом књигом насловљеном БИСЕРНИЦА ЉУБАВИ И ДОБРА, опет се оглашава читалачкој публици. Садржај књиге тематски је веома разуђен. Петар пише о вери „Вера је корен/Нада је стабло/Љубав је плод“, затим, та разуђеност лирског али и прозаичног Петровог размишљања, огледа се у тематици љубави и наде, наше свакодневице, не само наше, већ целе људске заједнице. За љубав

каже: „Љубав је васксење“ ту спознају Бог дари они-ма који у себи носе љубав, који је шире, а они који имају у себи више негативних порива, њих упућује да се окрену хришћанским вредностима зарад њиховог спасења, зарад благодети на овоземаљском путу, јер љубав је преображај негативних порива у племени-тост, љубав је снага, још ако спознамо аскетску љубав већ смо закорачили на пут спасења. У овој књизи, Пе-тар има и доста максима кроз које људе упућује на добра дела, позива их да се пробуде и да прогледају зарад њиховог искупљења.

Из сваке тематске основе које он дефинише на безбројне начине, извире само његов вапај, његово упућивање човеку да је доброделатност једна од врлина која му доноси благостање и мир, све друго, поготово мржња коју човек у себи гаји, преплављује га деструктивношћу и упућује на ход ка паклу.

Веома је лирски успешна (што се не може тврди-ти за друге тематске целине) исповест-молитва коју је Петар написао на молитву Господњу Оче наш. Ту исказује колико је човеку неопходно и важно да буде смиран, да не чини зло другима, јер се оно попут бу-меранга, враћа њему самом.

У православној вери заједница је веома бит-на и темељ свељудске снаге, зато је тежња Петрова испољена у овој максими о љубави:

*„Љубав је
једна душа
целог свега
живота и постојања
и вечност трајања*

УПУЋИВАЊЕ НА ХОД ПО СТАЗАМА ЈЕВАНЂЕЛСКИХ ВРЕДНОСТИ

Петар Вујчић: У име Бога и љубави,
Издавач: К.К.Орфеј са Млаве“ Каменово

*„Добро је тешко видети
а лако се позна“.
(Народна пословица)*

Свет данашњице препун је разних злочињења која се дешавају у сваком трену а која су толико богохулна да је тешко поверовати да их је починио човек. Човек који би требао да зна да је сврха људског постојања доброделателност на свакој отвореној му стази на коју крочи. Дакле, непрестано чинити добра дела, бити милосрдан испод небеског свода, зарад његовог личног, али и свељудског спасења.

Бити хришћанин, значи бити стални покајник јер је покајање први корак ка Исусу Христу. То је благодатна спознаја која данас веома често исчили из људског ума. Поготово оних који у широком кругу обилазе праг Божијег храма, који га никада и не прекорачују током овоземаљског бивства.

Петар М. Д. Вујчић, као вероучитељ разуђених космичких размера, сусретао се са многобројним искушењима, од оних добрих, до оних опакоделних струјања. Успео је да остане и опстане као човек са Христогласјем у себи које добродушно саветује и дели и другима у свом окружењу. Успео је да огољеност злотворења потисне у неповратне увире а ДОБРО у себи сачува непокрњено, да га негује од обезљуђених сенки без којих отвореног срца ураћа и добронамерним саветима настоји да достојанственим ходом корача по јеванђелским стазама. Вођен моралним особинама, надахнут племенитом узвишеношћу, не посустаје

да указује и дели савете људству о човечности својом исписаном лириком, кроз коју сликовито искричи ДОБРОТА, усмеравајући их да следе, да се свако ЗЛО затире и не дозвољавајући да у њима проклијава насиље и рушилачки пориви.

Са новом књигом Петар, у којој исписује у форми сентенци, а коју је насловио У ИМЕ БОГА И ЉУБАВИ, сликовито, кроз дате креативне савете изражава јеванђелске вредности које би требао сваки човек зарад сопственог спасења помно да следи. Да уместо ЗЛА у души проклијава само ДОБРО, које је истинска вредност хришћанских врлина, неуништив божански принцип чистоте. На сваком човеку је да прогледа, да ослушне бруј ових чедних и свељудских савета. Да их следи успостављајући баланс између хорорне свакодневице и божански чедних принципа јер, Бог је послао светог духа на апостоле, ко живи у цркви, живи са њим. Бити на литургији, значи бити у заједници где је дата могућност личног сусрета са Богом, а молитва и вера доносе човеку данашњице који најчешће живи располућен, радост и срећу. Благодат усхита који онај, ко није присутан Богослужењима не може да осети, још мање спозна. Остаје у сопственој тами заблуда, учаурен, где је све уперено против врлина, где га преображенска светлост и светост причешћа не обасјава.

Петар је кроз 176 исписаних сентенци изрекао мудре, моралне поруке, изрекао АГАПЕ заједнице, њено значење, јер свака сентенца, као да опомиње, као да призива заблуделе, почиње речима: „Ко са нама“... Сабрани у заједници љубав према невидљивом тријумфује јер смо њоме прожети са оданошћу, са неприкосновеном приврженошћу.

На дан Вазнесења Госодњег-
Спасовдан, 09.08.2016.год.

ИСКРИЧЕЊЕ ДУХОВНОСТИ

Петар Вујчић: „Знаци љубави“,
Издавач: К.К.Орфеј са Млаве“ Каменово

*„Књижевност̄ није обојила
свет̄ само дајући му књије, већ
развијајући нови ш̄и човека,
иисца“.
(Борхес)*

Нова литерарна творевина Петра М.Д. Вујчића, насловљена „ЗНАЦИ ЉУБАВИ“, доказује његов ход за Божијим речима које неумитно представљају допринос за оснаживање, или како је то рекао наш владика Николај Велимировић „Обожење“ човека богословским животом у овоземаљском бивству.

Духовно стваралаштво у свакој књизи овог поете, обилује упућивањем човека на светост, он жели да сваком читаоцу оваплоди једно необично, несвакидашње спознавање духовних вредности, на љубав према целом човечанству. Чини то кроз своје казивање било у којој форми оно буде представљено у књизи.

У књизи насловљеној ЗНАЦИ ЉУБАВИ, као да је свака порука произашла из традиционалних односа прадедовске тишине, да се сачува на олтару садашњости, да се размножи и да се уврежи у људске душе, јер се о њима препознаје Дух саборности, који је битан за очување нашег заједништва, за очување и распламсавање љубави.

Петрова творевина ЗНАЦИ ЉУБАВИ, садржи три сродна круга.

- Ход светлинама
- Светосавски светлокази и
- Завичајна превирања.

У првом кругу ХОД СВЕТЛИНАМА кроз фор-

му сентенци, укупно их има 107, Петар испољава сопствену љубав према Србији упућујући читаоца на нераскидиве споне редела где је рођен, где су бивствовали и његови преци оставивши иза себе неуништиве трагове љубави према родној Србији. Он вапајно опомиње човека на очување сваке стопе земље, на оснаживање њихове љубави према родном тлу.

Други круг насловљен СВЕТОСАВСКИ СВЕТОЛОКАЗИ, препун је порука о очувању чистоте наше православне вере, о привржености свих блиставих по вредности домета која она пружа верницима. У његовим порукама има препуно светлих мисли које би требало да сваком отварају пут спаса, пут до свевишњег али, само ако следи све његове светлоказе који су доминантни за заслужене благослове.

У трећем кругу ЗАВИЧАЈНА ПРЕВИРАЊА, Петар испољава бескрајну љубав према завичајним пределима, и са својим лирским исповестима упућује сваког да следи, да развија љубав према сопственом завичају не одступајући од оданости и привржености, јер, ако то уради, он издаје сопствене корене, он се уклапа у оне сатанизоване секте, удаљава од темеља сопствене вере и сопствених предака.

Он обожен благослови завичај, упућује и нас да га следимо. То је основна порука ствараоца Петра по занимању богослова, а по вокацији песника.

ЈОВАНОВ УЛАЗАК У ЧАРОДАРНИ СВЕТ ИЗОБИЉА

Данијела Божичковић Радуловић и Јован Радуловић
ФЕНИКС Скопље, 2011.

*„Деца су сигра које мајка држи
везане за животи“
Софокле*

Бистрооки Јован је једног дана одлучно рекао мајци: „Прави писац ћеш постати ако напишеш књигу за децу“! Речено, учињено! Мајка је знала да је потребно бар понекад да родитељи послушају своју децу, децу код којих већ у раном детињству уоче склоност ка нечему што је корисно. Пасивност родитеља на идејност коју деца не скривају, било би као да им они руше њихове снове. То не приличи добрим родитељима.

Дакле, заједничка књига мајке и сина насловљена У СТРАХУ ЈЕ ВЕЛИКИ СТРАХ, захваљујући умности малог - великог Јована, почела је да се рађа. Очигледно да је мајка држала у својим рукама „све конце“ поштујући синовљеве идеје, а њих је он имао напретек! Машта му се толико разлистала као пролећно дрвеће! Његови потенцијали за писање су долазили до изражаја, баш као и његове необуздане идеје. Разбуктале мисли навирале су попут набујале реке.

Ја, као читалац, морам признати да је Јован веома вешто разапео сидро и још вештије запловио у свет писане речи. То пажљив читалац осети, његова нарација из реалног света, улази и у свет фантастике када његова креативност плени и зачуђује. Овај бајковити роман сачињавају неколико прича, мноштво ликова и јунака вештих, лукавих, мудрих...

Браво Јоване! Јованче! Шмекеру! Тако те назвао твој старији брат Иван Величанствени! Вероватно се и он чудило као и ја сада, сада када сам те боље упознала, писац се тако упознаје, кроз оно што напише, одушевио си и мене. Садржај са страница књиге зрачи неугасивим сјајем. Енергијом која покреће и која отварајући своја врата одаје твој свет изобиља. Неумитно разбуктава машту. Родитељску нежност. Није узалуд велики руски класик писане речи Достојевски рекао: „Душа се лечи када сте међу децом“.

И, као старијој од твоје мајке која је неизмерно одана деци, баш као и она, прихвати мој добронамерни савет, не љути се, не негодуј, када видиш да ти мајка прво пише по тамо неким папирићима руком, па тек после прекуцава на рачунару, како кажеш, „по целој ноћи“. То радим и ја. Да, тако је радила и наша велика легенда писане речи Десанка Максимовић! Хартију је држала на крилу као највољеније биће, китила је нежним, људским речима нижући их у причу или песму. Она је и мене научила да тако радим, приликом наших честих сусрета на манифестацији „Милице у походе“ у хотелу Термал у Врднику, где смо се сусретали пре много деценија. Чак смо, док су остали писци још тонули у дубоке снове, устајале рано и одлазиле у храм Божији на јутрење!

Лепи мој Јоване, Јованче, пусти мајку да пише са хартијом на крилу, она тако речима додаје топлину љубави, „оживљава“ их нижући на невидљиву Аријаднину нит којом досеже излаз из сваког лавиринта. Шмекеру прелепи, већ знаш (надам се!) како љубав у нама крилати, како утиска снагу у цело тело.

Е, мој Газда Јованче, јеси Газда, јер имаш сопствену књигу а то је непроцењиво богатство, па, верујем да ћеш то богатство када га још умножиш са више књига, искористити на Пут око света! И, још нешто веома битно: као што је Архимед покорио

Римљане бранећи Сиракузу, желим да и ти покориш, и још битније освојиш стазу до срца неке петровачке или друге принцезе! За то има много начина, рецимо као добар музичар можда ћеш на неком концерту духовног сабрања освојити прву награду и стећи још више материјалне користи, па ћеш моћи пронађену принцезу да водиш са собом на Пут око света! Ха?! Шта кажеш, хоћеш ли се потрудити? Ти то можеш!

Данијела Божичковић Радуловићш, твоја мајка је коначно са овом вашом заједничком књигом постала прави писац! Нећемо да занемаримо ни њене претходне прозне и поетске књиге јер то је у нашој српској књижевности утисло већ дубок стваралачки траг. Неизбрисив!

Књига У СТРАХУ ЈЕ ВЕЛИКИ СТРАХ, осваја срца како оних који су тек почели да сричу прва слова, тако и нас одраслих. Препуна је духовитих заплета, сатиричних дијалога а који су у данашње време и те како неопходни да разгале наша срца и нечим лепим...

Бајковити лирско прозни роман, или кратке приче служе и да разоре оне страхове (не само код деце) који се сваком утискају у срце а којих се тешко можемо ослободити. Сиже ових дешавања у књизи то веома брзо и веома успешно брише. Нема страхова, постајемо јаки и отпорни на њих. Јеси ли то приметио?!

Илустрације Саше Радуловић и Сање Балабановић, својом уверљивошћу „оживљавају“ дух главних актера прича у толикој мери да их човек читајући чак и види, искрсавају му испред очију. Једном речју, на твоју идеју, успешно осмишљено и реализовано је дело МАМЕ И СИНА. Сина, који би грмију (грмљавину) успео да савлада, да утиша само погледом и изговореним: Пст! Доста више! Грмије једне не плашите дечја, нежна, препуна љубави срца. Не кидајте у њима љубав и сигурност.

И, на крају додала бих Газда Јованче, наравно и његова лепа мама да заувек сачувају у себи ДЕТЕ, јер ће само тако остати и бити срећни и успешни, а како и гласи она позната максима: „По детињству се ЧОВЕК познаје као по јутру дан“, читалачка публика нестрпљиво очекује нови заједнички роман, или нову лирску књигу.

ЗАПИС СА ХОДОЧАШЋА
ПО КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

*Ходочасници на свейим месѣима
їроналазе изїубљену снаїу –
Чиїшаве ниске свейлица сїаше се у
њихова шела*

ХОДОЧАШЋЕ СРПСКИМ СВЕТИЊАМА ПО КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

*Места где и камење
блиста светињама
укорењене наде
испражаваће сјамено
чиста*

У организацији др Голуба Јашовића, професора Приштинског Универзитета у Косовској Митровици, Славица Јовановић, Жаклина Перић и Ана Дудаш, песникиње Браничевско стишке заједнице, писци из Крушевца и Параћина, сакупљени у ране јутарње часове у Крагујевцу, видно узбуђени кренули су да ходочасте по српским светињама.

Хришћанска православна Црква на тлу Косова и Метохије, непрекидно је присутна скоро две хиљаде година, дакле српске светиње последњих деценија све чешће постају поприште обиласка верника из разних крајева Србије, који ходају по утиснутим стопама предака не дозвољавајући да се она затру.

ПЕЋКА ПАТРИЈАРШИЈА: После скоро шесточасовне вожње, наишли смо на пријатан призор: на обали мноштво паркираних возила разних регистрација, поређаних дуж бедема реке Бистрице која је благо жуборила и изнад које се са друге стране обале уздизала камена планина високо, до небеског азура, преплавио нам је вид необичном лепотом. На самом улазу манастира ограђеном високим зидинама, стајали су, крај оклопног возила талијански војници UNPROFORA, помно мерећи сваку придошлицу. Чинили су то са благим осмесима на лицу, не оним строгим војничким погледима. Размилели смо се прво по манастирској порти стапајући се са

мноштвом већ присутних младих људи чија су лица била приметно продуховљена, блажена. Сви смо имали исту жељу: да у што краћем року све видимо, перципирамо што више светлица ове светиње, које ће нас разуверити да оне временом нису изгубиле ни зрнце сјаја, напротив, њихова целебна моћ се све више увећавала, ненаметљиво нам је зарила лица, пунила благошћу душе. Нема дилеме: ово је било и биће увек зборно место вере православних људи, општи дом молитва.

Пећка патријаршија је средњовековни манастир, културно благодарје предака које се благо утиска у наша чула ширећи огањ наде да се у људима коначно буди она исконска потреба за суштином, за неуништивом заједницом. Сама цркве састоји се из више узастопно дограђених грађевина (по византијском стилу). Почетком XIII века архиепископ Арсеније саградио је цркву Св. Апостола (једнобродна грађевина са кубетом). Затим је архиепископ Никодим, призидао са северне стране цркву Св.Димитрија, и најзад је архиепископ Данило изградио са јужне стране цркву Св. Богородице, а уз ову параклис Св.Николе. После је саградио и припрату испред све три црквене фасаде. У обнови овог велелепног сакралног здања је 1557.године учествовао Мехмед-паша Соколовић који је српском роду вратио изгубљени немањихки идентитет и свест о пореклу. Учинио је то преко Макарија Соколовића свог блиског рођака који је после извршене обнове патријаршије био на њеном челу од 1557-1571. године, као патријарх. Застала сам за тренутак чувши благи и знани глас Митрополита црногорскоприморског госп.Амфилохија који је служио литургију, а која је била при крају, те његове речи проповеди одзвањале су у мени дуго: „Будимо љубав и доброту у нама, будимо људи“...

Напустили смо Пећку патријаршију са израженом љубављу у нашим срцима, на нашим лицима и веома брзо смо угледали здање МАНАСТИРА ДЕЧАНИ, где није било толико много верника као у претходном манастиру, орни и обрадовани опет смо се размилели по веома лепо уређеној манастирској порти хрлећи на његов праг.

Манастир Дечани, посвећен је Везнесењу Господњем. Ова петобродна базилика с кубетом, дограђена је 1327-35 године по налогу Стефана Дечанског и његовог сина Душана. Фасцинира лепотом. Има трочлани олтарски простор и тробродну припрату на западној страни. У целини има романске одлике, али неки детаљи (облици прозора, делом сводови) показују готски утицај.

Манастир је пребогат скулптурским украсима размештен по порталима храма, на конзолама. Цела грађевина обложена је мермером а у унутрашњости наилазимо на добро очуване фреске од светих портрета највише је из лозе Немањића... Такође веома је запажена збирка мноштва икона и златарских предмета, све сија од пребогатог богатства које нам се утиска у вид. У храму се налазе мошти Стефана Дечанског које смо стојећи у реду, у тишини молитвеној целивали, после чега сваки од нас је миропомазан.

Препуни усхита, духовно обогаћени и задовољни кренули смо пут Призрена.

МАНАСТИР БОГОРОДИЦА ЉЕВИШКА у Призрену задужбина је краља Милутина из 1307. године. Претваран је био у џамију половином 18 века. По ослобођењу Косова 1912. године, постаје поново црква. Налази се на самој обали Бистрице, стотинак метара од центра града. Овде смо наишли на затворену цркву на чијим зидинама оградe стоји бодљикава жица. Наша туга и бол. Године 2004. Албанци су цркву прелили нафтом и запалили је. Док смо чекали да дође

чинодејствујући свештеник, пришла нам је једна млада жена. Представила се као доскора једина Српкиња у Приштини. Мала ћерка Милица на свом детињем лицу носи неизбрисиву тугу и збуњеност. Са њима је један старији човек Адам (прекрштен Албанац) који их „чува“. Млада жена прича да сада њена Милица има друштво, има неколико српске деце чије су се породице вратиле. У богословији недалеко од цркве налази се неколико ученика. Стигао је и свештеник и отвара нам велика решеткаста врата. Улазимо у припрату разочарано посматрамо приказ. Храм Божији празан, са видним траговима црне чађи од ватрене стихије, крај обале Бистрице препуно кафића, са препуно људи који безбрижно седе ћаскају... Нас не примећују.

У припрати, са леве стране од улаза, арапским писмом је, пре неколико стотина година, на фресци која представља Јаковљев сан, незнани арапски песник угребао стихове посвећене цркви Богородице Љевишке у Призрену – „Зеница ока мога гнездо је лепоти твојој“ – није ни помислио да би човек било које вере могао дићи руку на такву лепоту. И преварио се. Дивот црква краља Милутина, њене прекрасне фреске и чаробни облици, које су градили мајстор Никола и његови дунђери, узнели су се на небо у великој ватри злокобног пролећа 2004. године. Поцрнела је Љевишка Богородица са Христом хранитељем, а прикази са чувеног Страшног суда оживели на јави. Тако је Унеско две године касније могао да под заштиту стави само чађаве зидове, јер се слава ове чувене цркве преселила у сећање. Богородица Љевишка и даље држи празну котарицу из које је некада хранила гладне, нас сада поји светлошћу која из котарице искричи у наше душе, шири љубав која наговештава да ће се све нагомилане тегобе и туробности распрхнути а она ће са свом својом лепотом поново хранити људе доносећи им мир и слободу.

Тужни са отежаним мислима крећемо низ при-
зренске улице које не личе на „царски град“ нити је
Бистрица онако бистра као некада, нити жубори...

Крећемо до манастира Светих Арханђела. У нама
се буди нада, а она рађа рационалну енергију која
успоставља какву такву равнотежу да не тонемо, већ
да нам се отвара пут у људскију егзистенцију. Ником
од присутних (Славица Јовановић, Голуб Јашовић,
Жаклина Перић, Олга Манџић, Лодика, Борислав
Благојевић, Слађана Поповић, Животије Поповић,
Душан Ружић, Зоран Ђурић, Иван Стевановић) не ви-
дим на лицу умор, нити га ја осетим, причам о томе
са Жаклином која исто мисли и још додаје: „Овај бо-
гоугодни пут заиста, као да је у нас утемељио нову
снагу“...

У манастиру СВЕТИХ АРХАНЂЕЛА, надомак
Бистрице, у каменитом, окомитом теснацу, на чијем
се врху назиру остаци тврђаве Вишеграда, на самом
улазу у здање манастира, дочекује нас искушеник са
широким осмехом на лицу. Тај осмех нам уз помоћ
мноштва икона и фресака наших светаца, додаје
нову снагу. Манастир је грађен 1352. године. Често
је пљачкан од стране Турака, а Албанци су после упа-
да НАТО трупа спалили конаке, које сада обновљени
маме наше погледе. У манастиру је био сахрањен цар
Душан место је обележено белим мермером. Ћутке
стојимо крај њега, у мислима се враћамо неколико
векова, у оно време, давно прошло, али које и даље
траје. Темљи манастира су откопани и конзервирани
као и темљи капеле Светог Николе, чекају да се об-
нови комплетно здање. Сликамо се испод огромног
портрета цара Душана.

Враћамо се у Косовску Митровицу а очи света-
ца са манастирских зидина испраћају нас. Заказано
је поетско вече. Професор Голуб Јашовић и новинар
српског листа Јединство, понаособ су представили

сваког песника из групе. Књижевно вече одржано је у Галерији Акваријус надомак самог моста који спаја Митровицу. Духовно богатији у рану зору стижемо у Крагујевац.

Да није било протојереја Малоцрнићке парохије о.Слободана Станића који је нас три непосредно после поноћи из Малог Црнића превезао до Крагујевца, остале би сиромашније за бескрајно духовно усхићење и обогаћење наших душа. Његова доброта и жеља да чини богоугодна дела нема застоја. Сутрадан, ноћу у 2 сата, стрпљиво је чекао у Крагујевцу да нас врати кућама. Велики Богоугодник, захвалне смо што га је Господ довео у стишке пределе.

Празник ПОКРОВ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ 14. октобра 2017. године ходочасници су обележили достојанственим обиласком наведених српских светиња, са узвишеним и часним осећањем да су корачали стопама својих предака, захвални Господу Исусу Христу чијом су руком вођени.

ТРИ СТИШКЕ ПЕСНИКИЊЕ - УЧЕСНИЦЕ НА ХОДОЧАШЋУ -

Жаклина Перих

СЛОВО

Тражим реч Божју

Од које данас да преживим.

Од чије унутрашње милости

да превалим дан?

Чему дворац ако свака одаја

зашкрипи нелагоду као и посна трпеза

на захтеву и принуди?

Нећу помислити да не умеш да певаш

и кад презасићен уходаним дисањем

заборавиш да није све досадно –

љуби младо,

јер усиљено то не чини...

БОГОРОДИЦИ ЉЕВИШКОЈ

Среле смо се још
пре овог преумљења
док си живела само
у зеници Михаила Астрапа.
И још један век
пре тог века,
и пре свих векова,
кад си се Агнецу
на поклоњење упутила
и сву земљу преорала
и пресејала
танким сандалама.
Онда си из сна пренула
многоградитељна краља,
и Никола ти начини
куполу крстообразну
са Чуваром призренским
уз само ребро и кошуљу.
Окружили те велики празници,
а ти, Туго сутрашње радости,
њишеш на грудима
Хранитеља сиротих,
чедо Светодуха и плама
и живиш иако те више нема,
спаљена и сажежена.
То је било тада,
а по земљи
нисмо се среле никада.

Срушише ти јуче,
гдна невољо,
оно што беше од дрвља и камења,
ал' срећа те имаш два темеља,
па док ти тело ломе
ти растеш још виша
на небесима.

Ана ДУДАШ

МОЛИТВЕНО ТИХОВАЊЕ

Слутњом дубоком, погнуте главе, узнесени,
Испред вида изрони нам богоугодно здање
Са сунчаним ореолом преподневног дана
Изнад белине петобродног Божијег здања.

Кроз тиховање и молитве целебних рана
Пркоси стамено, у време истину утиска,
Мирисом из ацере стопе нељуди развејава
Белином мермера топлина свенаде забруји.
Ето, и кроз наша срца варничаво струји,
Православље свеколика злочињења прашта.
Клањамо се моштима Стефана Дечанског смерно
И ужареној земљи родољубљу одани неизмерно.

Стефан Дечански кроз светлост мученика траје
Поноре реке Бистрице благодарјем ублажава,
Да широм свима отвори у бистрине двери
Кроз молитве и тиховање затире науме звери.

Љубав да се занавек твори, неслогу разлаже
За целив његових моштију благотворивих
Миропомазање почаствовани радосно примамо,
Да људе свих вера од нељубави спасавамо.

БОГОРОДИЦИ ЉЕВИШКОЈ

Ти што погледом плододариш
ризнице звезда у очи просипаш,
кроз огањ безумника
скривена између два стуба
правда те небеска штитила
да ти се светлост из котарице
не би расула, не би у тамнину
злокобне силе преточила.

Деценијама си јачала темеље
православља у људским душама
хранитељице наша,
Душанов град да сачуваш
да нас бодриш у посусталости
да нас у сваком паду
својом светошћу уздигнеш.

Да није твоје издашне милости
коју нам у душе просипаш,
да није твоје љубави превелике
твоје лепоте безграничне,
бисерја које се кроз камен просијава
богоугодници
не би се множили, не би миомирисом
тамнину времена блажили.

Са тобом људима хоризонти узвишени
благодарје плоде, непоклек вавек темеље
док заумне мисли чуваш од распрхнућа
да обоженост оваплоћују,
да човек прогледа ко биљка у цвату,
и да никада безумљу не буде мета.

Ето нас опет изнова ти се клањамо
скрушени пред опустелим згариштем
да се она више никада не понове
да пустоше вековне олтаре
нека се твоја светост кроз камене
зидине растрепери,
да снагу молитва изговорених
у неuniштивост трајности усмери.

БЕЛЕШКА О АУТОРУ

Ана М. Дудаш, родом из Ковачице (града познатог по самоукиим сликарима), у Малом Црнићу живи и ствара од 1958.године. активним стваралачким радом и свеколиким духовним бивствовањем бави се од 1969.године када је са својом поезијом заступљена у књизи Србољуба Митића „Предели поезије стишких песника“.

До сада је објавила:

- Из области поезије, путописне прозе и осврта на стваралаштво других – 27 књига,

- Из области стваралаштва за децу 32 књиге (поезије, прозе и сликовнице).

- Преводи књижевне ствараоце са словачког и руског језика и објавила 9 преведених књига. Има и безброј прозних и поетских превода-препева по разним часописима.

- Превођена је на многе језике, најчешће на белоруски, словачки, шпански, енглески, италијански, македонски, немачки, сви преводи су објављени по престижним часописима у земљама где се преводи нестали.

- Са својим прозним и поетским остварењима заступљена је у многобројним антологијама и зборницима.

Добитник је значајних награда за свој стваралачки рад:

- Златне значке Културно просветне заједнице Србије 1980.године,

- Прве награде за поезију и повеље за књижевност на песничким сусретима у Великој Плани 1984.и исте награде у Малом Црнићу 1986.године,

- Друге награде Удружења писаца за поезију на конкурс Југословенско-Аустралијског удружења у Сиднеју 1992.године,

- На „Чегарским ватрама“ (Синђелићеви дани) у Нишу два пута је анграђивана 1992. и 1993.

- Прве награде за хаику поезију „Келије Свети Сава“ у Параћину 1993.године,

- Књижевне награде „Србољуб Митић“ за збирку пеозије Страсна недеља, издање „Апостроф“ Београд, 1997.год.

- Награде за преводилаштво „Илија Милосављевић Коларац“ за превод књиге словачких писаца 2001.године,

- Браничевске повеље, К.Љ.К. „Мајдан“ Костолац, 2001.године,

- Удружење књижевника Србије, додељује јој 2014.године ПОВЕЉУ ЗА ЖИВОТНО ДЕЛО, у Београду у Општини Стари Град...

- Награду за животно дело (целокупан уметнички опус) за књижевно стваралаштво, додељује јој Општина Ковачица 2016.године,

- Општина Мало Црниће 2016.године, додељује јој ОКТОБАРСКУ НАГРАДУ – за целокупан стваралачки рад...

АЛБУМ

Манастир Свети Арханђели, Призрен, Ходочасници 2017. год.

Маго Црниће: Учеснице на Светосавској академији

*У храму Божијем Покров Пресвете Богородице,
Ковачица 2017.*

(Ђурица Крстин, А. Дудаи, Столе Перишић)

*Промоција књиге Антилете Живковић
у Петровачкој гимназији*

Са Светосавске академије, учесници

*На преглепном шеталишту Сава-мала, Београд,
Десанка Рушић и Ана Дубаић пред књижевни сусрет у Дому „Ђуре Јакшића“*

САДРЖАЈ

I Реч о речи

Обнављањесрпских сакралних здања	7
Триптих за порушену цркву у Милентији.....	10
Искре небесница.....	13
Магични дарови пријатељства.....	16
Весталкино гласноречје узлеће у безмерје.....	20
Из сребрног језера добре виле израњају.....	23
Кад се страст у љубав преобрати.....	25
Сагласје духовних и физичких светлина.....	29
Љубављу каљени лирски сев.....	32
Кад из безизлаза правда воскресе.....	34
Лирски изазов испод два поднебља	37
Говор таласа.....	41
Кад светлице из душе узлете	44
Додир светлости.....	48
Плодови емоционалне енергије.....	52
Ентузијазам као покретач стваралачких порива.....	55
Додир благодарног огња.....	58
Чудотвориве лепоте природног окружења.....	61
Неуништиви корени завичајне оданости.....	64
Измаглице и светлице бивства.....	66
Животодарно лирско врело.....	73
Кад прошлост кроз векове светли.....	77
Љубав као темељ поетског поја.....	79
Кад родољубље мисли расцветава.....	83
Призивање традиционалних вредности.....	86
Упућивање на ход по стазама јеванђелских вредности.....	88
Искричење духовности.....	90
Јованов улазак у чародарни свет изобиља.....	92

II Записи са ходочашћа

Ходочашће српским светињама по Косову и Метохији.....	99
--	----

III Песникиње Стига које су учествовале на сусрету писаца у Галерији Акваријус у Косовској Митровици

Жаклина Перић: Слово.....	105
Славица Јовановић: Богородици Љевишкој.....	106
Ана Дудаш: Молитвено тиховање.....	108
Ана Дудаш: Богородици Љевишкој.....	109
Белешка о аутору.....	111
Албум.....	113

Ана Дудаш
РЕЧ О РЕЧИ
VI

Издавач:
Библиотека “Србољуб Митић”
Мало Црниће

За издавача:
Данијела Божичковић Радуловић

Уредник:
Данијела Божичковић Радуловић

Припрема за штампу:
Надица Јовановић

Прелом:
Слободан Голубовић

Штампа:
Штампарија **Свиојадиновић**
Петровац на Млави

Тираж: 300 примерака

ISBN: 978-86-87003-66-8

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41.09-1

ДУДАШ, Ана, 1936-

Реч о речи. 6 / Ана Дудаш. - Мало Црниће
: Библиотека "Србољуб Митић", 2018 (Петровац на Млави : Стојадиновић). - 122 стр.
: илустр. ; 19 см. - (#Едиција #”Стишки
књижевни круг”)

Ауторкине слике. - Тираж 300. - Белешка о
аутору: стр. 111-112.

ISBN 978-86-87003-66-8 (БСКЗ)

а) Српска поезија
COBISS.SR-ID 260151052